

Спіймати кредитного облизня

У Нацбанку не впевнені, що черговий транш МВФ надійде до України
» стор. 4

Володимир Смотровитель: Монодрама — це коли не граєш, а живеш

Директор Хмельницького монотеатру «Кут» — про секрети жанру, свій унікальний тур академічними театрами Києва та мрію про рекорд
» стор. 12

«Недуга століття»

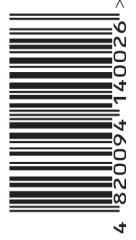

Як попередити остеохондроз до того, як він підійде впритул і піде в наступ?
» стор. 9

Україна молода

Середа, 20 вересня 2017 року

№ 113 (5274)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 26,22 грн.
1 € = 31,37 грн.
1 рос. руб. = 0,4 грн.

Реформи — в маси. А маси — проти

Учора депутати взялися за перетворення у пенсійній та медичній галузях.

У відповідь на вулиці вийшли медики

» стор. 4

Учора під парламентом було густо, а в самому парламенті — майже пусто.
Фото з сайтів unian.ua та apostrophe.ua.

Олег Шаров
директор департаменту
вищої освіти МОН

«Як показує практика, прохідний бал на спеціальності може сягати майже 197 балів. Причому до топ-10 потрапили практично усі медичні спеціальності».

■ НОВИНИ ПЛЮС

США нададуть Україні зброю

Верхня палата парламенту США — Сенат — ухвалила виділення 500 мільйонів доларів для підтримки України у безпековій та оборонній сферах та надання оборонної зброї. Це передбачено підтриманим проектом бюджету США на наступний рік, повідомив Президент України Петро Порошенко. «Вперше на законодавчому рівні пропонується надати Україні такі оборонні засоби: радіолокаційні засоби протиповітряної оборони та спостереження за надводною ситуацією; військово-морські протимінні засоби; кораблі прибережної дії та берегової охорони», — написав Порошенко. Також у бюджеті є можливість використовувати американські кошти для реабілітації українських військових у США.

На Черкащині горить Ірдинське торфовище

Надзвичайну ситуацію оголосили в районі селища Ірдинь неподалік Черкас. Там горить близько 50 гектарів Ірдинського торфовища. Пожежу спричинило загорання сухої трави. За словами Костянтина Проценка, речника управління ДСНС у Черкаській області, з вогнем бореться постійно діючий зведений загін, до складу якого ввійшли чотири підрозділи управління ДСНС з обласного центру, пожежні розрахунки з Білозірського та Дубіївського лісництв та місцева пожежна команда з селища Ірдинь. Загалом на торфовищі сконцентровано угруповання сил, до якого входять 16 одиниць пожежної та спеціальної техніки і 38 рятувальників, повідомляє наш власкор із Черкаської області Людмила Нікітенко.

Золото крадуть кілограмами

У Миколаєві бандити в масках вкрали п'ять кілограмів золота на загальну суму понад три мільйони гривень. Прикраси та дорогоцінні злитки злодії винесли разом із сейфами з ювелірного магазину, розташованого у центрі міста. Співробітники відділу комунікацій Нацполіції Миколаївської області розповіли, що власники торгової точки вирішили заощадити кошти на сигналізації, за що й поплалися. Зловмисники опівночі проникли до приміщення через розбиті скляні двері, крадіжку виявив лише о шостій годині ранку продавець, який прийшов на роботу, повідомляє наш власкор Ірина Кирпа.

Іздитимемо на німецьких електричках

Міністерство інфраструктури веде переговори з Німеччиною про надання старого рухомого складу для приміських електричок України. Про це повідомив міністр інфраструктури Володимир Омелян. «Вагони в приміських електричках недочіпляють, тому що нічого чіпляти. Зараз ведемо переговори з Німеччиною. Сподіваюся, вдасться отримати від них старий рухомий склад, щоб хоч якось стабілізувати ринок приміських перевезень. Заберемо все, що дадуть. Навіть їхні списані вагони у кращому стані, ніж наші після реставрації», — сказав Омелян. Він зазначив, що не впевнений, що це вдасться зробити до кінця року.

Чого хочуть абітурієнти?

Міністерство освіти оприлюднило топ-десять спеціальностей з найвищим прохідним балом: у лідерах «Стоматологія» і «Міжнародне право», а також «Міжнародні відносини» та «Фармація» — на них прохідний бал був вище 190. Також у топ потрапили «Міжнародні економічні відносини», «Політологія» та «Філологія» (від 185 балів). Далі в рейтингу опинилися «Готельно-ресторанна справа», «Історія та археологія», «Туризм», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Право», «Економіка», «Публічне управління та адміністрування», «Культурологія», «Соціологія» та «Маркетинг» від 184 до 180 балів. Найменший же бал був на «Прикладну механіку» — майже 100 балів, повідомляє сайт Міносвіти.

■ ІВАН БОЙКО

Троє захисників України отримали поранення під час обстрілу позицій ЗСУ ворогом на Донбасі впродовж минулого понеділка. За словами речника Міноборони з питань АТО Олександра Мотузника, загиблих немає. Загалом окупанти дещо знизили вогневу активність: у штабі АТО нарахували 14 ворожих обстрілів позиції ЗСУ на всіх напрямках східного фронту, що удвічі менше, ніж було зафіксовано минулої неділі. Щоб угамувати ворога, захисники України лише 9 разів відкривали вогонь у відповідь.

Основну активність сепаратистів зафіксовано в районі Авдіївської промзони на донецькому напрямку. Тут бойовики двічі обстрілювали українські

■ НА ФРОНТІ

Дефіцит боєприпасів

Донецькі бойовики вдвічі зменшили вогневу активність на лінії розмежування, а луганських — майже не чути

укріплення з різних видів гранатометів, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї.

«Крім того, близько 23:00 у понеділок бойовики випустили сім мін калібру 82 мм неподалік Пісків, а з озброєння БМП відкривали вогонь біля Зайцевого», — зазначають у штабі АТО. Тоді як на приморському напрямку ворог гатив із мінометів калібру 82 мм

і великокаліберних кулеметів на підступах до селища Широкине.

На луганському напрямку взагалі зафіксовано лише один ворожий обстріл у районі Новотошківського, поблизу Бахмутської траси. У штабі АТО відзначають, що бойовики проявляли активність як у світлу, так і в темну пору доби.

■ ЧАС РОЗПЛАТИ

«Вікторія» з усіх спитає...

Директор та старший вихователь згорілого дитячого табору — вже в СІЗО

Катерина ЛАЗАНЮК
Одеська область

Суд обрав запобіжні заходи директорів муніципального табору «Вікторія» та старшому вихователю, яка відповідала за пожежну безпеку. Відтак обоє підозрюваних на час проведення слідства протягом 60 днів перебуватимуть у СІЗО без права внесення застави.

Адвокат директора Петра Саркісяна наполягав на домашньому арешті та внесенні застави у 300 тисяч гривень, посилаючись на те, що у 2011 році чоловік переніс операцію на серці та наразі є інвалідом другої групи. Нагадаємо, що одразу після пожежі його госпіталізували з серцевим нападом, правоохоронці взяли його під варту вже в лікарні. Також захисник наполягав на тому, що Саркісяну вручили підозру, не дочекавшись результатів експертизи.

Сам директор заявив, що не міг попередити трагедію, оскільки управління міської освіти не виділяло коштів на те, щоб полатити

пожежну сигналізацію, адже нові дерев'яні корпуси не були прийняті на баланс.

Адвокат вихователя Наталії Янчик подавав скаргу на незаконне затримання підозрюваної, але суд її відхилив. Сама Янчик заявила, що була працевлаштована в таборі лише формально. «Я підписала наказ про призначення на посаду відповідального за пожежну безпеку тому, що мені так сказали. Я була старшим вихователем, але з дітьми не спілкувалася, я лише контролювала роботу вихователів. Коли була перевірка, мені сказали, що це не важливо. У момент трагедії мене там не було», — передає слова підозрюваної видання «Пушкінська».

Щодо самої справи наразі відомо, що на згарищі знайшли три тіла, особи загиблих визначить генетична експертиза. Одну з трьох дівчат продовжують вважати зниклою безвісти. Її батьки відмовляються вірити в загибель доньки. Досі ведуться її пошуки по місту.

■ ІРИНА КИРПА

У двоповерховому будинку на вулиці Пилипа Орлика, 33 за мить вигоріло 11 квартир, у вогні загинула 25-річна жінка та троє її малолітніх дітей: Вероніка (1 рік), Вікторія (5 років) та Сергій (7 років), повідомила керуюча справами виконавчого комітету Херсонської міськради Катерина Гандзюк. Батька сімейства доставили до відділення реанімації обласної лікарні з численними опіками тіла.

Будинок, що за короткий час вигорів ущент, розташований у центрі Херсона, і в ньому вже давно були проблеми з електропроводкою. Інформацію про те, що причиною пожежі було коротке замикання в електромережі, зараз перевіряють співробітники Національної поліції. Вже відомо, що вогонь перейшов на житлові приміщення з даху, де є горище. Тому версію про навмисний підпал правоохоронні

■ ТРАГЕДІЯ

Смерть уві сні

У Херсоні оголошено дводенну жалобу: пожежа забрала життя матері та трьох дітей

органи Херсонщини також не відкидають.

«Під час гасіння вогню постраждало троє пожежників, вони зараз перебувають у лікарні, — прокоментував ситуацію перший заступник міського голови Херсона Ігор Казаков. — Без даху над головою та елементарних речей побуту залишилося десять сімей із неповнолітніми дітьми. Пожежа трапилася о третій годині ночі, тому люди вибігли на вулицю в чому були — кімнатних капцях та нічних сорочках». Зараз усі вони потребують психологічної та матеріальної підтримки. У со-

ціальних мережах швидко волонтери організували збір речей та коштів для погорільців.

Відомо, що людей, які залишилися без житла, тимчасово розмістять у гуртожитках, а якою буде їхня подальша доля — вирішуватиме міська влада.

За словами співробітників ДСНС у Херсонській області, коротке замикання в електропроводці вже вдруге за місяць руйнує життя та будинки людей. Так, буквально за пару тижнів до страшної трагедії у центрі міста повністю вигорів двоповерховий житловий будинок на околиці

■ А ТИМ ЧАСОМ...

У центрі окупованого Луганська, поблизу Українського музично-драматичного театру на вул. Оборонна в понеділок увечері невідомі підірвали пам'ятник бойовикам терористичної «ЛНР». Унаслідок вибуху була зруйнована і загорілася встановлена на п'єдесталі бойова машина десанту.

За даними сепаратистів, постраждалих від вибуху немає. Хоча танкову башту відірвало вибухом. Вона впала на будівлю театру та розбила кілька вікон. Терористи одразу ж на своїх інформаційних ресурсах звинуватили у вибуху «українську ДРГ».

Пам'ятник терористам-«десантникам» сепаратисти встановили у 2015 році. Раніше, в ніч на 1 вересня 2016 року, в окупованому Луганську підірвали пам'ятник бойовикам «Вони стояли за батьківщину».

■ ДО РЕЧІ

Максим Тихончук та Катерина Ной.
Фото з сайту newsone.ua.

Голова Одеської обласної адміністрації Максим Степанов пропонує нагородити медалями «За врятовані життя» двох підлітків, які вивели дітей із палаючого корпусу. Як написав Степанов на своїй сторінці в «Фейсбуці», 13-річний Максим Тихончук і 16-річна Катерина Ной удвох вивели 23 дітей. Голова ОДА Степанов повідомив, що він підписав відповідне подання Президенту та звернувся до керівника служби ДСНС України Миколи Четоткіна з проханням підтримати це подання.

Херсона. Тоді пожежа забрала життя трьох людей: загинула 72-річна бабуся та двоє її онуків віком 12 і 14 років. Ще одна масштабна пожежа спалахнула днями на Закарпатті: там рятувальникам довелося гасити базу відпочинку в Тячівському районі. Повністю вигорів другий поверх приміщення (понад 200 квадратних метрів). На щастя, пожежникам вдалося врятувати всіх людей від вогню ще до обвалення даху.

Тільки за останні сім днів масштабні пожежі забрали життя 15 українців. У повідомленні прес-центру Державної служби з надзвичайних ситуацій зазначено, що пожежники за цей час виїжджали за викликами 2465 разів та встигли врятувати життя 32 людей. За оперативною інформацією, численні пожежі в житлових приміщеннях завдали збитків на загальну суму, що перевищує три з половиною мільйони гривень.

■ ПРОТЕСТ

Андрій Лозовий: Вони тренуються на тваринах, щоб краще цілитися в нас

Радикали підтримали акцію зоозахисників проти затягування прокуратурою Києва справи шкуродера Святогора

Галина ПЕЧЕРИЦЯ

Попри те, що депутати фракції Ляшка добились ухвалення змін до кримінального кодексу, які посилюють відповідальність за негуманне поводження з тваринами, одного із найжорстокіших шкуродерів досі не покарано.

«Прокурорський синочок Олексій Святогор убив уже понад тисячу бідолашних собачок і котиків, сам хизується цим у соцмережах, але цей виродок досі не покараний», — обурився народний депутат від Радикальної партії Андрій Лозовий.

Оскільки Олексій Святогор є сином прокурора, прокуратура відверто ігнорує наявні докази, стверджує Андрій Лозовий. Політик добився зустрічі із заступником прокурора міста Вадимом Кучером і доніс думку громадськості. Чинник пообіцяв узяти ситуацію під особистий контроль.

«У всіх цивілізованих країнах рівень розвитку суспільства визначається в тому числі ставленням до тварин. Убивати тварину, яка не може себе захистити, — це не менший злочин, ніж убивати людину. Коли вла-

Андрій Лозовий вийшов на акцію протесту разом зі своєю собакою Іваном Петровичем.

да, прокуратура, силові органи покривають таких вродків як Святогор, здається, що вони тренуються на тваринах, щоб потім краще цілитися в нас», — заявив

Лозовий.

Політик пообіцяв особисто контролювати справу Олексія Святогора та підтримувати зоозахисників у майбутньому. ■

Ірина КИРПА

Екологічну катастрофу зафіксували науковці Миколаївщини: пляжі Кінбурнської коси усіяні трупами мертвих дельфінів. За попередніми висновками співробітників правоохоронних органів, масовий мор ссавців спровокований розгулом браконьєрів. На тілах убитих дельфінів знайшли відбитки лопастей моторів швидкохідних човнів.

«Тіла дельфінів просто розрубані навпіл, — розповіла очевидець надзвичайної події Галина Плачинда. — Знівчені частини ссавців розкидані по пляжах Кінбурнської коси на відстані понад десять кілометрів». Директор парку «Білобережжя Святослава» Юрій Козловський підтвердив інформацію про те, що дельфіни гинуть через свою довірливість. Коли браконьєри на човнах близько підпливають до берега, вони припливають для супроводу цих суден і гинуть під гвинтами моторів.

Як відомо, ще 25 років тому на території заповідних земель Миколаївщини було побудовано експериментальне мідієво-устричне підприємство. Після розвалу СРСР завод, який повинен був виробляти консерви з мо-

■ БРАКОНЬЄРСТВО

Дельфін і рибалка — не пара

На Кінбурні масово гинуть червонокнижні ссавці

репродуктив, захопили рейдери. А згодом ці покинуті цехи «легалізували» браконьєри, які курирують креветковий бізнес у Миколаївській області.

Досить часто дельфіни гинуть, заплутавшись у сітках браконьєрів, які орудують на територіях півдня України. Так, улітку нинішнього року вчені в Одеській області зафіксували загибель семи дельфінів, ще десять червонокнижних ссавців загинули на Херсонщині, й ось зараз — масовий мор дельфінів-афалін на Кінбурнській косі.

Співробітники прес-служби Південного регіонального управління Державної прикордонної служби України розповіли, що найчастіше з браконьєрами стикаються прикордонники, які несуть службу в акваторії Чорного моря. Кількість «диких» рибалок зростає з кожним роком через те, що люди не можуть оплатити повний пакет дозвільних документів та вважа-

ють, що вигідніше промишляти нелегально.

Тільки у 2017 році на Кінбурні правоохоронці затримали цілу групу браконьєрів, які вилунали 42 тисячі крабів та креветок на загальну суму понад п'ять мільйонів гривень. «Найчастіше зустрічаємо браконьєрів у гирлі Циганське річки Дунай, неподалік території заповідника, — розповів командир корабля «Аметист» Євген Чіков. — Тільки за один рейд ми вилунали два кілометри сіток та понад двадцять заборонених знарядь лову. Сума збитків, завданих природі України, перевищила 700 тисяч гривень».

Прикордонники розповіли, що живих риб цінних порід вони завжди випускають у море, а от тіла загиблих дельфінів передають представникам Дунайського біосферного заповідника та ветеринарного підрозділу для проведення експертизи та захоронення. ■

Людмила НІКІТЕНКО

На цьогорічне святкування іудейського нового року Рош-Ха-Шана, яке відбудеться 20-22 вересня, Черкащина очікує на прибуття близько 40 тисяч іноземних гостей. Усі вони молитимуться на могилі свого духовного лідера цадика Нахмана, похованого в Умані, аби наступний рік був для них щасливим.

«Місто готове до прийому хасидів. Наразі вже приїхали понад 21 тисяча паломників. Серед них — діти та жінки. Традиційно найбільше хасидів чекаємо з Ізраїлю, Європи та США», — повідомили «Україні молодій» в Уманській міській раді.

Як розповідають у черкаській обласній поліції, з метою забезпечення належної публічної безпеки в районі масового перебування прочан до Умані прибув зведений загін поліцейських у кількості 520 співробітників. Разом з українськими правоохоронцями до охорони громадського порядку в Умані буде залучено також 15 поліцейських з Ізраїлю, які вже перебувають в Умані. «Правоохоронці нести службу у дві зміни. Розроблено 43 маршрути, 16 стаціонар-

■ ГОСТІ

До цадика на могилу...

Умань очікує прибуття близько 40 тисяч хасидів

До Умані вже приїхали понад 21 тисяча паломників.

них постів та 10 контрольно-пропускних пунктів. На час заходів у місці компактного перебування паломників-хасидів рух буде перекрито», — наголошують у

черкаській поліції.

Під час паломництва чергуватиме 20 одиниць пожежної техніки, хімічна та піротехнічна спецгрупи ДСНС. ■

■ ДОГРАВСЯ

Бо нудно було...

У Черкасах працівники СБУ затримали «телефонного терориста»

Людмила НІКІТЕНКО

Інформація для тих несерйозних громадян, кого періодично тягне на телефонні «подвиги»: як повідомили «Україні молодій» у прес-службі Черкаського обласного управління Служби безпеки України, днями одного з таких «героїв» затримали працівники СБУ спільно з національною поліцією.

Цей «телефонний терорист» у Черкасах «замінував» відразу дві будівлі — міську школу №8 і залізничний вокзал. І о дев'ятій ранку повідомив про це на телефон поліції «102». Думав, що це йому минеться. Але провхохоронці оперативно встановили місце знаходження «мінера» та затримали його поблизу школи. Ним виявився 36-річний уродженець Кіровоградської області. Свій вчинок «анонім» пояснив тим, що таким чином намагався розважитися.

Щодо «мінера» розпочато кримінальне провадження за ст. 259 Кримінального кодексу України. Санкції статті передбачають покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 2 до 6 років. ■

■ ПО-ЛЮДСЬКИ

Тим, кого приручили

Учора в Харкові відкрили перший в Україні колумбарій для домашніх улюбленців

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Окрім давно відкритого під Харковом кладовища для тварин, у місті діятиме поки що єдиний у країні колумбарій для поховання праху домашніх улюбленців. Він складається з 26 стін, у яких висічено 1560 поховальних яток. На його території є альтанки, а також адміністративна будівля з кімнатою для прощання та офісом, де можна оформити всі необхідні документи, замовити на свій смак урну і плиту з портретом. У планах адміністрації — висадження «Саду спогадів». Тут ховатимуть тварин, як на справжньому цвинтарі.

Потреба в такому цивілізованому кладовищі для домашніх улюбленців була продиктована кількістю стихійних поховань, що постійно виникають у різних кутках Харкова. «Городяни ховають померлих тварин у лісопаркових, джерельних зонах, скверах, біля житлових будинків, — прокоментувала ситуацію директор КП «Центр поводження з тваринами» Юлія Шаповалова. — Це грубе порушення санітарних норм. На думку лікарів, таким чином розповсюджуються різні інфекції. Саме тому міськрада ухвалила рішення відкрити колумбарій, де можна поховати улюбленця, а потім приходити й згадувати його».

Така послуга — не з дешевих, оскільки клієнтам доведеться сплачувати щороку за зберігання праху 660 гривень. Є прейскурант і на інші послуги — доставка «тіла», кремація, видача урни, поховання. Але водночас адміністрація бере на себе відповідальність за охорону закладу та прибирання території. Стіни та ніші колумбарію освічуються, тому відвідати поховання свого улюбленця можна в будь-який час. ■

Крістін Лагард
голова МВФ

«Серія реформ, у тому числі впровадження Національного бюро боротьби з корупцією, є лише першим кроком. Прокурори повинні бути уповноважені пред'являти звинувачення в антикорупційному суді».

ПАРЛАМЕНТ

Реформи — в маси. А маси — проти

Учора депутати взялися за перетворення у пенсійній та медичній галузях. У відповідь на вулиці вийшли медики

Наталія ЛЕБІДЬ

Поки Міхеїл Саакашвілі, котрий уже добрався із Західної України до Києва, проводив під адміністрацією Президента зустріч із прихильниками, поруч — на Грушевського — вирішувалася доля двох реформ — медичної та пенсійної. Принаймні так мало бути в ідеалі — згідно з порядком денним Ради. Очікувалося також, що у вівторок народні депутати продовжать розгляд змін до низки законодавчих актів, які входять до пакета судової реформи. У підсумку, однак, нардепи розглянули 4383 поправки до згаданих актів, але не прийняли жодної. Причина — відсутність переважної більшості з них на робочих місцях.

Що ж стосується галузі пенсійного забезпечення, то тут передбачався розгляд питання про збільшення виплат пенсіонерам. Окрема розмова — про медичну реформу, чие законодавче впровадження з перших же кроків «спіткнулося» об негативне ставлення до неї самих лікарів. Чи принаймні тієї її частини, котра прийшла вчора протестувати під Верховну Раду.

«Масовка» ця вийшла доволі чисельною. Люди у білих халатах тримали в руках плакати «Не губить систему охорони здоров'я» та прапори профспілки працівників галузі охорони здоров'я. Ескулапів підтримала глава парламентського комітету з питань охорони здоров'я Ольга Богомолець. Вона заявила, що мітингарів мають на меті дискредитувати, запустивши до лав останніх бомжів та інші «асоціальні елементи». Через них, зазначила Богомолець, й справжні протести виглядатимуть проплаченими, а люди, «що впали у відчай від знуцань влади», будуть «виставлені на посміховисько».

А от тимчасовий міністр охорони здоров'я Уляна Супрун засвідчила наявність у неї зовсім іншої інформації: «Наша команда продовжує отримувати листи про те, як лікарів змушують брати участь у мітингу проти реформи охорони здоров'я», — розповіла міністр на своїй сторінці у «Фейсбуці». Людей силою зганяють на акції протесту, додала вона.

Утім є один нюанс: реформи в Україні не йдуть, можливо, не лише через активний спротив незацікавлених осіб та проплачені мітинги. У перший день поточного пленарного тижня Головне науково-експертне управління парламенту оприлюднило невтішний висновок: кожен другий документ, що виходить з-під пера наших законотворців, є неясним.

Так, зі 100 останніх законопроектів, щодо яких ГНЕУ дало експертні висновки з червня до вересня, 57 отримали негативну оцінку і рекомендацію доопрацювати чи відхилити їх, повідомляє Комітет виборців України. Серед причин негативних висновків — юридична недосконалість законопроекту (положення нечіткі, внутрішньо суперечливі, нелогічні), суперечність законопроекту іншим законодавчим актам, відсутність потреби в ухваленні законопроекту тощо. Отож українським депутатам вартувало б дещо «підтягнутися» у своїй роботі.

Та хоча новоспечені українські закони й не завжди вдалі, інколи вони бувають доволі резонансними. Так, як відомо, недавній закон про освіту викликав «стурбованість» кількох країн — Болгарії, Угорщини, Греції та Румунії, — про що ті вже написали відповідні петиції, звернувшись із ними до українського МЗС. Незважаючи на це, вчора спікер Верховної Ради України Андрій Парубій підписав законопроект щодо освітньої реформи в нашій державі. А відтак пообіцяв доправити його на підпис Президенту Петру Порошенку.

Що ж до міжнародного обурення, спричиненого цим законом, то, як заявила міністр освіти Лілія Гриневич після зустрічі з послами іноземних держав, Україна готова направили на експертизу до Ради Європи мовну статтю закону про освіту, щоб підтвердити відсутність порушень міжнародних зобов'язань. Аби раз і назавжди зняти всі спірні питання. ■

Наталія ЛЕБІДЬ

Для того, щоб співпраця з МВФ вийшла на новий рівень, Україна має виконати чергову «порцію» вимог від Міжнародного валютного фонду. Зокрема, і голова місії Крістін Лагард, й її заступник Девід Ліптон вказують на потребу у створенні Антикорупційного суду. А постійний представник МВФ Йоста Лунгман нагадує про необхідність проведення пенсійної реформи. «Четвертий перегляд програми радою виконавчих директорів МВФ можливий після вжиття заходів, необхідних для завершення цього перегляду. Йдеться про пенсійну реформу, про заходи, спрямовані на прискорення приватизації, а також на забезпечення конкретних результатів в антикорупційній діяльності. Не менш важливим є дотримання раніше досягнутих домовленостей щодо заходів у фінансовому та енергетичному секторах», — сказав він. Отже, усе залежить від України. Цей меседж чітко та недвозначно передали нам емісари МВФ. За поточну осінь заплановані три візити представників Фонду до України. І два з них уже відбулися.

Бути чи не бути

12-14 та 19 вересня — ось дати перебування у Києві контролерів Міжнародного валютного фонду. Ще один приїзд намічено на жовтень — тоді прибуде технічна місія МВФ, щоб разом з українською стороною проглянути доопрацювання бюджетного законодавства. Потрійний візит представників місії має завершитися вирішенням питання про надання Україні чергового траншу на суму 1,9 мільярдів доларів. Раніше планувалося, що це станеться у червні-липні, проте згодом транш був відтермінований. Що буде зараз — поки незрозуміло.

«У нас відсутнє розуміння того, чи буде транш цього року. При цьому місія приїде, коли в НБУ відсутній голова, а також коли можуть тимчасово відсторонити міністра фінансів», — говорять джерела в НБУ. Ситуація дійсно складна. Адже Валерія Гонтарева, відставлена з посади, але не звільнена остаточно, формально перебуває у відпустці з 11 травня. І тут криється ще одне невиконане парламентом завдання — призначити нарешті повноцінного голову Нацбанку. Подейкують, що біля його керма може стати голова «Райффайзен Банку Аваль» Володимир Лавренчук. Але, яке б прізвище не мав новий керівник НБУ, наразі він відсутній як явище.

Що ж стосується міністра фінансів, то за Олександра Данилюка буцімто має намір «серйозна взятися» Генеральна прокуратура. Офіційна причина — проста: йдеться про підозру в ухилянні від сплати податків, до якого Данилюк, як стверджує ГПУ, вдавався з 2010-го по 2014-й рік. Неофіційним же мотивом прокурорського гніву називають відмову Данилюка підвищити зарплати працівникам відомства та збільшити обсяги фінансування ГПУ. Тимчасове відсторонення міністра дасть можливість вивести його з-під удару структури Юрія Луценка та бодрі спробувати зберегти добру міну при поганій грі. Особливо в переддень приїзду МВФ.

Що й казати, Україна зустрічає фінансових контролерів «якнайкраще»: відсутнім керівником Нацбанку та потенційно гучним скандалом з профільним міністром, від котрого (мається на увазі: скандалу) дуже сильно відгонити корупцію. Тією самою корупцією, за відсутності результатів у боротьбі з котрою нас і мають намір вкотре шпетити представ-

ФІНАНСИ

Спіймати кредитного облизня

У Нацбанку не впевнені, що черговий транш МВФ надійде до України

Україна ризикує залишитися без траншу. Малюнок із відкритих джерел.

ники Міжнародного валютного фонду. Для повноти картини слід згадати й ті не впроваджені поки що засадничі реформи, про які йшлося на початку, й передусім — пенсійну та земельну. Плюс заморожену приватизацію, котра вже тривалий час не може зрушити з місця — попри всі обіцянки уряду та навіть закладені в бюджет кошти, що мають надійти від реалізації об'єктів державної власності.

А відтак питання «чи отримає Україна кошти від МВФ?» ризикує відразу перейти в розряд риторичних.

Вибір є завжди

Нагадаємо, що нова порція фінансової допомоги надходить у постреволюційну Україну з 2014 року. За цей час МВФ перерахувала нам більше 11 мільярдів доларів. Спочатку 4,6 мільярда доларів надійшли за програмою stand-by, яка була зупинена через тривалий процес формування уряду та дострокові парламентські вибори. Але потім Україна отримала ще 6,7 мільярда доларів за програмою розширеного фінансування EFF, загальним обсягом близько 16,75 мільярдів доларів.

Ця програма розрахована на чотири роки, але умови її виконання підлягають регулярному перегляду. Всупереч обвинуваченням на адресу МВФ з боку ряду українських політиків у тому, що він висуває занадто жорсткі умови кредитування, Фонд досить гнучко реагує на проблеми України. Так, в липні офіційний представник МВФ Вільям Мюррей заявив, що Фонд відстрочив до кінця 2017 року проведення Україною земельної реформи як обов'язкову умову кредитування. Нам йшли та йдуть назустріч, однак це не означає, що так триватиме вічно.

Західному світу, щільно відплоті якого є Міжнародний валютний фонд, не потрібен набір красивих та правильних гасел. Як не потрібні йому й безкінечні анонси того, що і як буде зроблено. Йому потрібна дещо нудна, але цілком конкретна бухгалтерська звітність, яка унаочинить — в цифрах та фактах — отримані досягнення. І якщо говорити, наприклад, про боротьбу з корупцією, то тут також потрібна не красива телекартинка і не показові (аби не

сказати — показушні) обшуки та затримання, а рутинна робота з реальними показниками розкритих чи попереджених злочинів.

Саме виходячи з цього, МВФ робитиме висновки про дієздатність української влади як такої. При цьому розуміючи під «владою» не тільки особи Президента, Прем'єра чи окремих міністрів, не тільки інституції та структури держуправління, а все це разом узятє. Оцінюється лише та синергія, в якій може (або не може) працювати сукупна державна машина. Нам важливо пред'явити світу єдину реформаторську групу однодумців, адже в тертя та політичні торги між окремими фракціями викати нікому не цікаво. Тим паче сприймати це тертя як спробу виправдати відсутність змін.

Однак важливо не лише продемонструвати все вище перераховане нашим фінансовим спонсорам та інвесторам. Важливо також те, аби отримані від них гроші справді почали працювати. У коштів МВФ доволі вузьке призначення — вони йдуть на обслуговування зовнішнього боргу, однак борг продовжує накопичуватися — як із зовнішніх, так і з внутрішніх джерел. А отже, про ефективність використання згаданих 11 мільярдів мови наразі не йде. Ліки, прописані нам у МВФ, не діють, тож тіло держави якщо ще не помирає, то принаймні засвідчує симптоми серйозної хвороби. Одужати чи загинути остаточно — вибір одного з цих двох варіантів лишається за Україною і залежить виключно від того, як сильно наш «пацієнт» хоче жити. ■

А ТИМ ЧАСОМ...

Втрати світової економіки від корупції щорічно становлять від 1,5 до 2 трільйонів доларів, або 2% світового ВВП. Про це йдеться в заяві голови Міжнародного валютного фонду Крістін Лагард. За її словами, це лише «верхівка айсберга» і «довгострокові наслідки йдуть набагато глибше». Лагард зазначила, що у МВФ «не шоковані такими сумами». «Ми знаємо, що корупція є проблемою, і ми намагасмося щось із цим зробити», — сказала директорка МВФ. Вона пропонує боротися з корупцією, ґрунтуючись на принципах «прозорості».

■ ЦЕ ПО-ЇХНЬОМУ

Постріл у глядачів

На навчаннях «Захід-2017» постраждали журналісти

Путін тішиться: броня міцна і танки наші «бистрі».

Інна СТЕПАНЧУК

Список НП на російсько-білоруських військових навчаннях «Захід-2017» поповнився черговою пригодою. Так, на полігоні «Лужський» під Санкт-Петербургом двоє людей були поранені внаслідок авіаудару російського гелікоптера по глядачах. Про це повідомляє 66.RU з посиланням на джерело. Як уточнює видання двоє поранених — журналісти, вони госпіталізовані у важкому стані.

«Вони летіли на цілі, залишаюся метрів 500, за завданням на бойовому шляху включаються ланцюги озброєння, вони увімкнули, але там щось коротнуло, і ра-

кети зійшли самі. В осколків розліт великий, згоріли щонайменше два автомобілі, двоє людей отримали важкі травми, зараз вони в госпіталі. Це було тренування перед якоюсь показухою. Постраждали, швидше за все, журналісти», — повідомило джерело. Доказом цього є відео з місця події (його можна переглянути на сайті umoloda.kiev.ua).

Показухою, до якої так готувалися військові, найімовірніше, був приїзд на полігон президента РФ Володимира Путіна. Він побував на «Лужському» 18 вересня разом із міністром оборони Сергієм Шойгу. А коли саме сталося НП, не повідомляється. Ймовірно,

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Два російських військово-транспортних літаки «Іл-76» минулого тижня під час навчань «Захід-2017» порушили повітряний простір Литви. Про це повідомили в понеділок литовському МЗС, інформує видання Delfi. Порушення трапилося в суботу. В міністерство у понеділок був викликаний російський посол в Литві Олександр Удальцов, йому вручили ноту про порушення повітряного простору Литви. Згодом міноборони РФ пояснило, що льотчики облітали грозивий фронт, який «загрожував безпеці літаків та екіпажів», тому й «зарулили» на територію іншої держави. «Розцінюємо претензії литовської сторони про нібито навмисне порушення російськими літаками повітряного простору саме в рамках навчань «Захід-2017» як політизовані і такі, що не відповідають дійсності», — додали в російському відомстві.

17 або 18 числа. Прес-служба Західного військового округу РФ лише скромно повідомляє, що 17 вересня «в рамках спільних стратегічних навчань «Захід-2017» на полігоні «Лужський» екіпажі ударних вертольотів Мі-28Н і Ка-52 армійської авіації Західного військового округу відпрацювали завдання повітряної розвідки, нанесення ракетного удару по наземних цілях і прикриття наземного групування військ з повітря». І жодного слова про НП.

Згодом міноборони РФ назвало розповсюджену інформацію «зумисною провокацією» і «дурістю». Однак потім прес-служба Західного військового округу таки визнала, що інцидент був. Але, запевняють військові, внаслідок влучення некерованої ракети була пошкоджена вантажівка без людей. Сталося це на навчаннях «Захід-2017» чи раніше, у відомстві не уточнили. ■

■ ТЕНДЕНЦІЇ

Американська мрія

Український експорт до США в першому півріччі виріс більше ніж удвічі

Оксана СОВА

Товарообіг України зі Сполученими Штатами Америки досяг 2 мільярдів доларів, повідомив посол України в США Валерій Чалий. За його словами, на ринку США вииграють ті виробники продуктів харчування, які можуть представити американським дистриб'юторам і торговельним мережам конкретні і зрозумілі пропозиції. Про перспективи роботи українських виробників у США розповів також президент Hy-Vee Food Stores, член ради директорів у Food Marketing Institute Рендалл Едекер. Мережа Hy-Vee сьогодні налічує понад 240 супермаркетів, входить у десятку кращих Прайвет брендів і входить у першу тридцятку в рейтингу найбільших мереж супермаркетів. «Україна з її ринком високоякісної продукції та досвідом виробництва сільськогосподарських продуктів харчування світового класу за принципом «від грядки до столу» має серйозні бізнес-перспективи на ринку власних торгових марок і американському ринку в цілому. А найбільш цікавими товарними позиціями для американських ріелтерів стануть фреш-категорії і свіжі готові продукти», — сказав Рендалл Едекер.

Член наглядової ради компанії «Чумак» Андрій Носок зазначає, що основні чинники успішної роботи на американському ринку з дилерами і торговими мережами — наявність розмитненого товару на складі в США, відповідність упаковки американським стандартам, сертифікація відвантаження з американської юрисдикції та ін. Його компанія вже налагодила експортні поставки на етнічному ринку і планує вийти на основний ринок США. Цікавим варіантом, на думку Носика, є практика поставки товарів у форматі Private Label, коли український виробник може отримати дохід без високих витрат на просування товару і маркетинг. ■

■ ЕКСПАНСІЯ

Рука Москви проростає й за океаном

Росія розвиває у США і Європі мережу агентури і воєнізованих загонів

Ігор ВІТОВИЧ

Співробітники російських консульств за спиною американської адміністрації займаються створенням мережі проросійських молодіжних воєнізованих загонів на території США. Про це пише портал SlavicSac.com. Напередодні відомих подій на Донбасі, коли до Криму і на схід України входили «зелені чоловічки» з Росії, по всій території Сполучених Штатів виразно відчувалося наростання впливу Кремля. Як гриби після дощу там з'явилися пов'язані з Росією групи: фонди, ансамблі, російські школи, бібліотеки, літературні конкурси, культурні вечори, спортивні змагання, ігри під егідою посольства, козачі та навіть напіввійськові формування. Більшість подібних організацій миттєво потрапляли під прямий вплив, а часто створювалися і фінансувалися співробітниками посольства Росії, генеральних консульств РФ та інших дипломатичних відомств.

Спільні патріотичні концерти, масові святкування 9 травня, Міжнародного жіночого дня і навіть Дня Радянської армії раптом стали надзвичайно популярними подіями в російськомовній діаспорі Америки. Загальновідомо, що всі перераховані вище свята не мають нічого спільного з американською

культурою і державністю. Однак чомусь саме зараз прокремлівські активісти діаспори намагаються нав'язати американцям майже забуті радянські свята.

Постійними гостями в американських містах стали представники організації «Росмолд» («Росмолодежь»), яка є в РФ одним із головних інструментів Кремля з патріотичного впливу на свідомість молодих росіян. Вони почали масово, відкрито і досить незграбно організовувати молодіжні центри і патріотичні табори за взірцем радянських піонерських таборів періоду СРСР.

Ці заходи проводили з використанням морально застарілої радянської символіки та відповідної пропаганди, що прославляє батьківщину, яка встає з колін. В одному з таких таборів під Сіетлом у минулому році автору публікації вдалося сфотографувати абсолютно сюрреалістичну картину: священника Російської православної церкви на тлі червоного прапора з серпом і молотом. Увечері він благословляв алкогольну молодіжну вечірку, а на ранок благословив американських тінейджерів.

Як пише публіцист на SlavicSac.com, згодом у Каліфорнії почали проводити так звані дитячі проросійські напіввійськові «буткемпи». Одна з місцевих православних пара-

Тренувальна база на території табору Слов'янської місіонерської школи «Віфанія» (Мерісвілл, Каліфорнія): яким богам тут моляться? Фото з сайту slavicsac.com.

фій у Сакраменто оголосила набір охочих пройти своєрідний «курс молодого бійця», в який входить користування стрілецькою зброєю та спортивним луком, метання ножів, стройова підготовка і патріотичне виховання. Подібні тренувальні табори для молоді під виразно російськими назвами — «Скіф», «Русічі» — дуже поширилися по всій території США.

Воєнізовані збори регулярно проходять і в сусідніх із Каліфорнією штатах Вашингтон і Орегон, де протягом декількох років (2012—2015) влаштували «спортивно-патріотичний табір, присвячений російському

військовому святу Дню десантника».

Як пише автор статті, все це побудовано за шаблонами, описаними в старих методичних матеріалах радянських спецслужб — створення кластера з лояльних агентів впливу на території передбачуваного супротивника, організація мережі осередків диверсантів серед місцевого населення, готових у випадку потреби і за першим наказом штаб-квартири різати дроти, перевертати знаки на автостадах, підривати інфраструктуру тощо.

Крім того, в деяких школах Каліфорнії російські козаки

проводять патріотичні ранки, організовують своєрідні «Зарніци», показові бої і виступи козачих гуртків.

Одним з основних організаторів козачого руху на території Західного узбережжя США є отаман Станіслав Холодков. У минулому він служив в радянському спецназі в Афганістані і був першим командувачем елітного формування Збройних сил Киргизії — загону «Скорпіон».

Журналіст зазначає, що незважаючи на те, що мета навчання американських дітей і підлітків позиціонується як винятково «спортивно-патріотична», багато представників діаспори, а також корінні американці підозрюють, що за подібними бойовими гуртками ховається широко розгалужена мережа кремлівської агентури на території США. Хоча після анексії Криму і введення санкцій проти Росії діяльність подібних установ помітно зменшилася.

Подібні тенденції спостерігаються також по всій Європі, де Кремль організував секретні напіввійськові спецзагони, засновані за допомогою шкіл бойового мистецтва «Система». Німецький журнал «Більд» розповів про цілу мережу елітних воєнізованих загонів Кремля, що базуються в Європі і мають можливість у будь-який момент почати діяти за наказом Москви. При цьому вони проводять кампанії з поширення неправдивої інформації серед російськомовних німців.

В Іспанії також подібна тенденція — співробітники посольства Росії намагаються поставити під свій контроль усю громадську діяльність співвітчизників. ■

В'ячеслав Аброськін
перший заступник голови Нацполіції України

«Ми часто отримуємо повідомлення з окупованих територій про «мінування» різних об'єктів у наших містах. Мета таких дій доволі зрозуміла — дестабілізація ситуації на мирних територіях».

Іван БОЙКО

СИЛОВИКИ

Вибухівка, якої не було

У Нацполіції пропонують посилити відповідальність за неправдиві «замінування»

Перший заступник голови Нацполіції України В'ячеслав Аброськін пропонує посилити кримінальну і адміністративну відповідальність за неправдиві «замінування». До такого висновку він прийшов, проаналізувавши ситуацію в Україні з неправдивими повідомленнями про замінування упродовж кількох останніх років.

«Мінерів» побільшало

За даними Нацполіції, за останні п'ять-шість років кількість таких повідомлень до поліції значно зросла. Для прикладу, у 2012-2013 роках до поліції надходило близько 200 таких викликів упродовж року. Водночас у 2014-2016 кількість таких повідомлень зросла більш ніж у чотири рази, та сягає понад 800 повідомлень.

«Можна зробити висновок, що стрімке зростання цього показника відбулось у 2014 році, саме у той період, коли в Україні розпочалися суспільно-політичні зміни та збройне протистояння на сході держави», — зазначив пан Аброськін.

І додав, що такі факти фіксуються на території усієї країни. Однак найчастіше у регіонах, де відбувається переважна більшість суспільних, політичних та громадських подій у державі.

Так, за 8 місяців 2017 року найбільше таких повідомлень зареєстровано у місті Києві (96), а також Одеській (87), Дніпропетровській (48), Харківській (28), Львівській (26) та Херсонській (22) областях.

За словами пана Аброськіна, поліція часто отримує повідомлення з окупованих територій про «мінування» різних об'єктів у містах. Тому генерал

поліції переконаний, що метою таких дій є дестабілізація ситуації на мирних територіях.

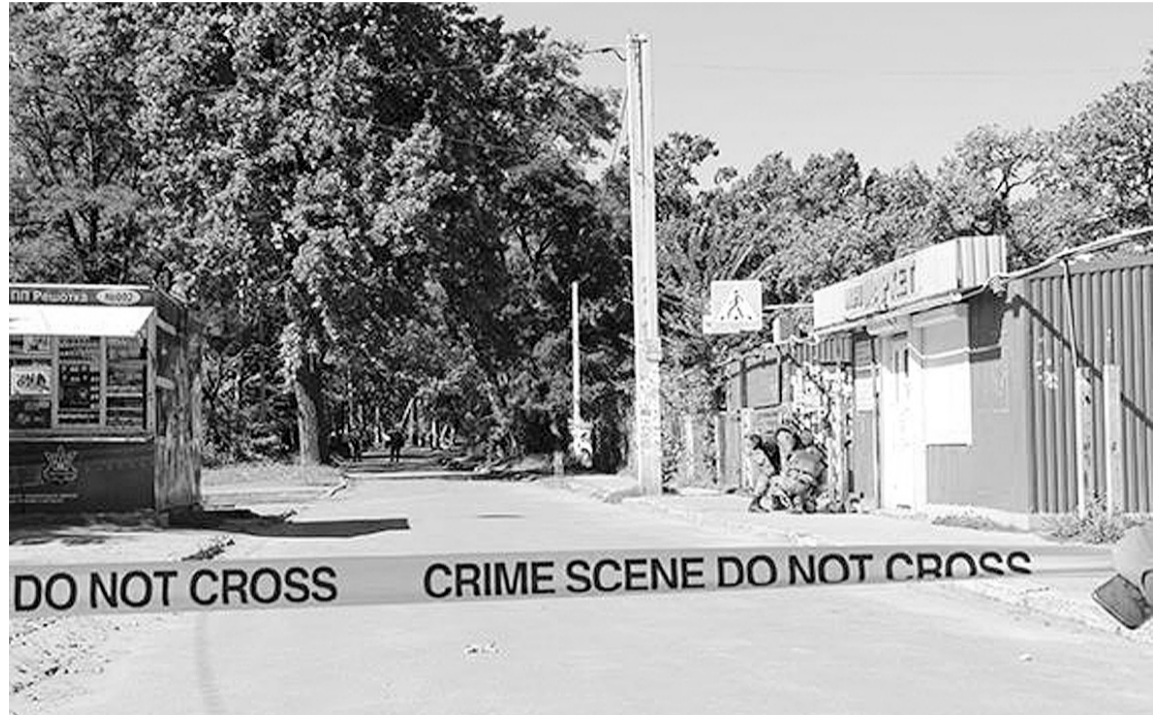
Перший заступник голови Нацполіції вказав, що з початку 2017 року поліція вже направила до суду 57 справ цієї категорії злочинів, а у 183 випадках кримінальні провадження завершено. Водночас зловмисникам повідомлено про підозру — 16% зареєстрованих правопорушень про «замінування».

Згідно зі статистикою, найчастіше об'єктами «мінерів» ставали адмінбудівлі органів влади (146 фактів), приміщення транспортної інфраструктури (46) і заклади торгівлі (29). Крім того, надійшло 76 повідомлень про «замінування» інших об'єктів інфраструктури.

Телефонний тероризм під час війни

В'ячеслав Аброськін підкреслює, що особлива небезпека подібних злочинів полягає в тому, що для реагування на них витрачаються значні ресурси: залучається велика кількість працівників поліції, ДСНС, медиків та інших профільних служб. При цьому працівники екстрених служб відволікаються від виконання своїх безпосередніх функціональних обов'язків, ставлячи під загрозу життя тих, кому насправді необхідна їхня допомога.

«При цьому призупиняється робота самих об'єктів, на які були спрямовані такі про-

Фахівцям силових структур часто доводиться відволікатися на неправдиві виклики.

типравні дії, а ціною такої безглуздої витівки або зловмисного задуму може бути людське життя», — акцентував заступник глави Нацполіції.

В'ячеслав Аброськін наголошує, що через дуже м'яке чинне законодавство щодо таких правопорушень кількість неправдивих повідомлень тримається на неприйнятно високому рівні. Тож він звернув увагу на посилення відповідальності за вчинення подібних правопорушень.

«Рекомендував би «політичним діячам» висловити свою занепокоєність через внесення змін задля посилення відповідальності за такі злочини. Оскільки основною метою таких протиправних посягань є створення обстановки загального страху, невпевненості та безпорадності, що викликає недовіру до органів влади, породжує паніку, а тим самим порушує безпеку суспільства. Не можна недооцінювати цьо-

го, особливо в час, коли у нашій країні йде війна з окупантом», — підкреслює генерал поліції.

Зауважимо, 15 вересня протягом доби поліцейські розкрили три «замінування» та встановили двох «мінерів». Пізніше у Києві оперативники затримали двох чоловіків, які «замінували» Палац спорту в Печерському районі та дев'ятиповерхівку у Дніпровському районі столиці. ■

Іван БОЙКО

ВІЙСЬКО

Захист України де-факто і де-юре

Депутати реєструють десятки популістських законопроектів щодо учасників АТО і не ухвалюють важливі закони для ветеранів і контрактників ЗСУ

Тема АТО і популізм

Законопроектів, які тим чи іншим чином стосуються цієї теми, експерти нарахували близько 130. Хоча серед них реальних — лише близько 27, тоді як інші — так звані недоопрацьовані ідеї або такі, які «підмінують» справді необхідні документи.

Наприклад, щонайменше три такі законопроекти обіцяють воякам із передової везення автівок «для АТО» без розмитнення.

«Усі вони на 100% популістські. Адже, якщо зняти митний збір для всіх військових, які мають «УБД», тоді в наших умовах, коли всі ми їздимо за довіреностями, з'являються величезні корупційні ризики. Просувати такі проекти — злочинно. Але ця тема популярна в суспільстві і хтось постійно піднімає її нагора», — зазначає член Ради волонтерів при Мінборони України Валентина Варавка.

Як наслідок, без уваги народних обранців лишаються інші

законопроекти, які можуть урегулювати ввезення необхідних авто, в тому числі й для АТО. За словами пани Варавки, вже понад місяць до України не можуть в'їхати 50 автівок «швидкої» з Китаю лише тому, що китайська сторона апріорі не має сертифікації «Євро 5»!

Інший приклад: про підтримку бізнесу ветеранів АТО йдеться у трьох схожих законопроектах, які пропонують надавати пільги бійцям, котрі в мирному житті вирішили стати підприємцями.

Співголова Ради волонтерів при Мінборони Анна Майборода каже, що минулого року з 2 тис. ветеранів, які подали заявки на пошук роботи до служб зайнятості, лише 200 осіб працевлаштували.

«Саме тому самі ветерани об'єднуються в сервіси. Так вони заробляють гроші для своїх сімей, соціально адаптуються і дають робочі місця іншим ветеранам. І для них держава могла би запровадити якісь пільги», —

вважає пані Майборода.

Одним із найвідоміших прикладів такого соціального бізнесу є Veteranano group.

Чи є перспективи після контракту із ЗСУ?

Водночас серед вищезгаданих 27 «реальних» законопроектів, які припадають пилком у Раді, Генштаб ЗСУ, експерти «Юридичної сотні», Рада волонтерів Мінборони та активісти виділяють 9 ініціатив, ухвалення яких потрібне «кров з носа» вже зараз. Адже всі вони покликані вирішити невідкладні питання військових.

Серед них — проект закону про надання компенсації за оренду житла для військових рядового, сержантського і старшинського складу.

«Ухвалення цього закону буде дійсно серйозною мотивацією для військовослужбовців-контрактників», — вважає експерт «Товариства сприяння обороні України» Сергій Сухарев.

Справа у тому, що наразі,

згідно чинного законодавства, грошову компенсацію за оренду житла можуть отримувати лише офіцери. Тоді як нерідко у військових частинах немає умов для проживання, тому і солдати, і сержанти змушені орендувати житло за власний рахунок.

«Люди не бачать сенсу служити за контрактом. Для прикладу, щоб знімати житло у Старичах (навчальний центр Сухопутних військ поблизу Львова), потрібно платити 3,5-4 тис. грн. Коли в контрактника зарплата 7-8 тис. грн, скажіть, хто побажає служити в армії?», — цікавиться Анна Майборода.

Інший важливий законопроект — щодо можливості проходити військову службу учасниками бойових дій на Донбасі, які були поранені й отримали інвалідність. Керівник громадської організації «Юридична сотня» Леся Василенко каже, що закон не дозволяє людині з інвалідністю служити в ЗСУ.

«Дуже важливо дозволити таким людям служити на пев-

них посадах, щоб вони могли передати свій бойовий або управлінський досвід. Люди розуміють, що держава їх не забуде і вони зможуть продовжити службу, навіть коли щось трапиться з їхнім здоров'ям», — додає Сергій Сухарев.

Експерти також вважають важливими й ухвалення законопроектів про ідентифікацію загиблих вояків шляхом створення бази даних ДНК, про отримання одноразової грошової допомоги членами родин учасників АТО, які були звільнені зі служби внаслідок травми або загинули, про підписання контракту із ЗСУ жінками на рівних умовах із чоловіками тощо.

Утім жодного з цих законопроектів немає у планах депутатів на найближчі тижні. І це неабияк впливає на зниження мотивації підписувати контракт із ЗСУ. Адже бійці бажають чітко розуміти перспективи своєї служби, в тому числі з урахуванням імовірного ухвалення певних законів. ■

Семен ШТУНДЕРА

Кавказькі «розборки» на території України останнім часом, на жаль, не сходять зі стрічок новин. Після позбавлення громадянства колишнього президента Грузії почали спливати й інші подібні справи з «персоналіями кавказької національності». Превелебного Ваагна Мартиросяна, старшого пастора Вірменської євангельської церкви в Голосіївському районі Києва, позбавили громадянства України тихо, без розголосу, без очевидної причини, і ще до Саакашвілі. «Як усе відбувається? — пояснює пастор Ваагн Мартиросян. — Якась з етнічних громад когось свого «уважаемого» підштовхує на верхні щаблі українського істеблішменту, і той зненацька отримує безроздільне «право Шарікова» вершити правосуддя над своїми братами. А коли в країну повертаються, фактично, 90-ті, то й методи стають такими, як недавно на Бессарабці».

«Позбавити громадянства може лише Президент»

Преподобний 43-річний Ваагн Мартиросян «потрапив під колеса» цього істеблішменту, чий методи, як він вважає, трохи нагадують сицилійську мафію, коли став старшим пастором Вірменської євангельської церкви у Києві.

Більшість — майже 99 відсотків — вірмен світу належить до найстаршої християнської конфесії — Вірменської апостольської церкви (Григоріанської), яка не є ні католицькою, ні православною, бо існувала задовго до поділу християнства. Отож, якщо хтось із вірмен відкрито виказує свою приналежність не до неї, а до якоїсь іншої — він фактично стає зрадником нації. А це означає не мало не багато — загрозу життю.

«Вони мене просто вигнали з України, позбавили громадянства, відібрали паспорт, і добре, що не вбили, хоча й намагалися, — скаржитися Ваагн Мартиросян. — Я змушений був повернутися до Вірменії і робити нові документи — по свідоцтву про народження, бо залишився без паперів.»

Отож, хто має право громадянина України, який живе в Україні понад 17 років, просто взяти й позбавити будь-яких прав? Такі питання не вирішуються на рівні паспортних столів. А де? Просимо Василя Чередниченка, адвоката юридичної компанії EXPATPRO law firm, прокоментувати, як в Україні в правовому полі регулюється позбавлення громадянства. «Відповідаючи на це запитання, слід почати з аналізу положень Конституції України, — каже він. — Стаття 25 Конституції України передбачає, що громадянин України взагалі не може бути позбавлений громадянства України, як і не має права змінити громадянство.»

Тоді, повертаючись до Саакашвілі, мусимо кивнути в бік Президента Петра Порошенка — а сам гарант Конституцію читав? Однак юрист каже, що такі читав: «Згідно з розділом III Закону «Про громадянство України», причиною для припинення громадянства можуть бути підстави, передбачені міжнародними угодами: добровільне набуття громадянства іншої країни; отримання громадянства України іноземцем унаслідок обману, подання фальшивих документів; добровільний вступ

громадянина України на військову службу в країні, де така служба не є військовим обов'язком. У всіх цих випадках громадянство України припиняється лише указом Президента України. Тобто, втратити громадянство можна, але тільки після спеціального указу Президента. І тільки так!»

«Відверто напали і били. Свої ж»

Що ж сталося з превелебним Ваагном Мартиросяном? Чому його позбавили громадянства і хто? Невже теж сам Президент? І друге: чи може влада без суду втручатися у релігійні суперечки нащадків на будь-чиєму боці, ще й позбавляти громадянства лідера цілої конфесії?

«Щойно я приступив до служіння вірменам України, як на мене стали «наїжджати» буквально бандитськими методами, — зізнається Ваагн Мартиросян. — Відверто напали і били. Свої, вірмени Києва. І не хто-небудь, а найближчі помічники лідерів Григоріанської церкви в Україні. Почалося все під час легальних релігійних заходів для вірмен після концерту, який проходив в актовому залі інституту КПІ, біля станції метро «Політехнічний інститут». Я стояв на виході й слідував за роздаванням газет нашої Вірменської євангельської церкви. До мене підійшов священик Григоріанської церкви разом із чоловіками громади і, ображаючи і принижуючи мене криками і матями, порвав газети у моїх руках. І особисто попередив, щоб я «забирався звідси і більше ніколи не підходив і близько до кийських вірмен». Після цього його люди набігли натовпом і намагалися мене побити, та, дяка Господу, мої соратники витягли мене з-поміж них і сяк-так заспокоїли цих людей».

Такі залякування не особливо настрашили священика, оскільки він сподівався на християнську мораль та здоровий глузд лідерів релігійної громади. Але марно, напад повторився ще кілька разів. «Вони вирішили, що я «краду їхніх овець», та вношу розбрат між вірменами самою своєю присутністю в Києві. Та я не відступав — я служитель церкви, а не підприємець. І тому вони звернулися по допомогу до того, кого вважають найвпливовішим вірменом України — до

■ БОЖЕ Ж МІЙ!

«Мене просто вигнали з України»

Вірменський священик, якого без пояснення причин позбавили українського громадянства, не може повернутися в Київ до родини

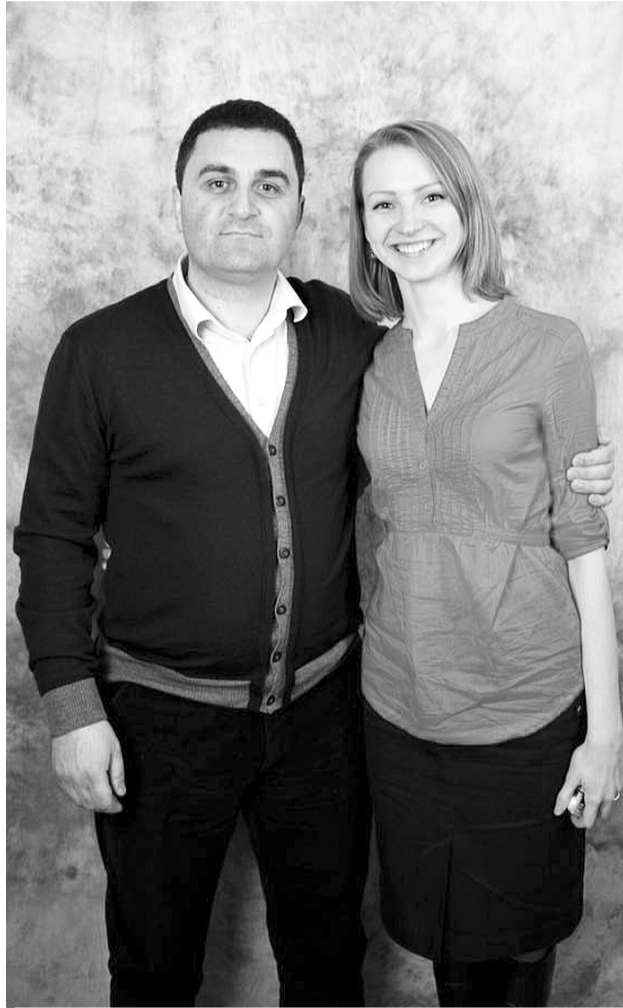
77-річного генерала Вілена Арутюновича Мартиросяна», — розказує пастор. За іронією долі, цей генерал і старший пастор виявилися однофамільцями. Майже відразу ж після цього Ваагна Мартиросяна позбавили громадянства. Зазнавши кількох нападів, превелебний зрозумів, що його життя в Україні стало неможливим. А коли залишився без документів — то й перебування тут стало незаконним.

«Навряд чи генерал Вілен Мартиросян, який є легендарною особою в українській історії, має причетність до дріб'язкових погроз і нападів на родину пастора. Це, радше, справа рук членів вірменської громади або найнятих хуліганів», — прокоментував нам ситуацію капітан карного розшуку Віктор Прокопенко.

«Почалося залякування вже не мене, а родини»

То як же відбувається «державний тиск» на того, кого позбавляють громадянства України? Превелебний Мартиросян розказує:

«Рано-вранці, близько 7:00, до мене додому прийшли двоє чоловіків у цивільному. Представилися працівниками МВС України і грубо, при дружині й дітях, зажадали, щоб я, священик, пред'явив їм мій український паспорт. Вони тоді й забрали його і наполягли, щоб я негайно з'явився до начальника паспортного столу. Там мені повідомили, що мій український паспорт анульовано і він відновленню не підлягає, — взагалі без пояснення причини вилу-

Ваагн та Інна Мартиросяни.
Фото із сімейного архіву.

ли заарештувати мене».

В Ірпінському паспортному столі, коли священик намагався за місцем прописки відновити свій український паспорт, йому заступник начальника паспортного столу сказала, що він ніколи не отримає паспорта, бо «тебе затримав генерал Мартиросян і ніхто в цій країні тобі не поверне громадянство». Звісно, офіційно свідчити вона боялась. Тому превелебний

я вже подумувала, як змінити, принаймні, житло, якщо поки не можу змінити країну! Коли ж почалися вибухи авто з кавказцями в самісінському центрі столиці, я стала боятися сідати до машини».

Хто ж такий Вілен Мартиросян? — це знаменитий генерал-лейтенант, народний депутат ще СРСР, який на зорі становлення незалежності України був активним діячем і заступником голови Народного Руху України, а також став головою політичної партії «Вітчизна». У 1991 році він був одним з організаторів військово-патріотичної організації «Спілка офіцерів України», що стала на захист державного суверенітету України від ГЧП, і поклала початок формуванню Збройних сил України. Його полк першим вийшов із підпорядкування МО СРСР і перейшов у підпорядкування Верховній Раді України, піднявши на своїй території національний прапор, та першим склав присягу на вірність народу України. 2006 року генерал Мартиросян відмовився від злиття партії «Вітчизна» з «Партією Регіонів».

Чоловік із таким минулим і з такою вагою досі має чималий вплив на політичному олімпі України. І

якщо саме на олімпі вирішували, чи позбавляти громадянства його однофамільця, лідера конфесії, то теоретично посприяти міг. Утім це тільки, як кажуть, припущення та інформація для роздумів.

Сам генерал Вілен Мартиросян відмовився коментувати ситуацію. Наближені до нього особи переказали, що він не пам'ятає, аби колись мав бодай якісь справи зі священиками Вірменської євангельської церкви.

Хто б не стояв за цим, але факт залишається фактом: унаслідок цього релігійного протистояння на території України старший пастор Вірменської Євангельської церкви Ваагн Мартиросян був змушений буквально втекти з України до Вірменії. «Тепер повернутися до України я просто не можу, — каже Ваагн Мартиросян. — Мене затримають в аеропорту, щойно зйду з трапа. Чи законно вони це зроблять? Я маю сумнів, що десь на пострадянському просторі взагалі є законність».

Інна Мартиросян також розповіла, що віднедавна «неспокійне життя» спіткало її і в бізнесі — вона працює з київською нерухомістю, та, головне, — їхніх дітей у школі... «Вони думають, — каже дружина священика, — що коли і діти почнуть плакати мені про наклепи між учителями, про залякування підлітками-вірменами після уроків, то я теж здамся і покину Україну. Моя присутність у Києві — для них це означає, що ми з чоловіком ще сподіваємося відновити проведення служб у Вірменській Євангельській церкві. І тільки мій виїзд звідси заспокоїть цих інквізиторів».

Юрист Василь Чередниченко пояснює: «Нині громадяни України, які мають громадянство іншої країни, ризикують потрапити до списку осіб, громадянство яких припинено, але цей ризик поки вкрай невеликий, оскільки така процедура досить складна, а рішення підлягає оскарженню». Тобто, якщо пастор Ваагн Мартиросян поновив вірменське громадянство — українського йому не поверне вже ніхто. Але ж позбавлення громадянства — такі рішення радше притаманні сусідній тоталітарній РФ, а не державі, яка до крові бореться за вступ до Євросоюзу, де згадане «телефонне право» — взагалі неможливе явище. ■

Позбавлення громадянства — такі рішення радше притаманні сусідній тоталітарній РФ, а не державі, яка до крові бореться за вступ до Євросоюзу.

чення. Мої конституційні права громадянина України було порушено представниками державних органів України!.. Після цього почалися виклики на допити — слідчі пропонували мені дати неправдиві свідчення проти інших керівників нашої церкви. Загалом, мене викликали понад 10 разів — у різні державні органи: в карний розшук, в УБЕП з економічних злочинів, в управління МВС Оболонського, Печерського, Дніпровського, Дарницького районів Києва. Потім вони ще двічі приїжджали додому і хоті-

старший пастор зважив, що пора летіти до Єревана, залишивши родину в Києві. Однак на цьому його опоненти, як він каже, не вгамувалися: «Відколи я вїхав, почалося залякування вже не мене, а родини. А в мене доньки!..»

«Мені просто стало страшно виходити з квартири, — ділиться пережитим Інна Мартиросян, дружина пастора Ваагна. — Якщо чоловіка вигнали до Вірменії, то я ж залишилася з трьома дітьми, 5, 12 і 13 років, у Києві. А після того, як на мене стали чатувати під під'їздом,

ТЕХНОЛОГІЇ

Роса на сонці: можна регулювати

В умовах глобального потепління штучне зрошення земель не має альтернативи

Олена ЯРОШЕНКО

Якби в Україні вдалося провести зрошення хоча б на третині українських земель, ми змогли б вийти на такий самий рівень розвитку, як Арабські Емірати, вважає голова наглядової ради ТОВ «Агрофірма «Сади України» Олексій Зайцев.

«У нашому господарстві вже давно не переймаються помилками синоптиків у прогнозах погоди. Вмикати й вимикати опади в потрібний час в агрофірмі можемо самостійно. Постійне підживлення полів дозволяє нашій агрофірмі перевершувати свої ж рекорди врожайності, які вдвічі перевищують показники багатьох інших аграрних компаній», — пояснює Зайцев доцільність таких технологічних змін для вітчизняного землеробства. Він вважає, що зрошення є обов'язковою умовою для доброго врожаю в ситуації, коли клімат змінюється у бік потепління.

Гордістю ТОВ «Агрофірма «Сади України» й ТОВ «Агрофірма «Українське насіння» є проект зі зрошення, завдяки якому тут щороку нарощують площу земель на поливі на 200–300 гектарів, довівши їх на сьогодні вже до 1 400 га. Під зрошенням вирощують посіви кукурудзи (і не лише насіннєві, а й товарні), озимої пшениці, сої та гороху.

Поки що головною проблемою розвитку зрошення як для цієї компанії, так і для інших українських підприємств, є недосконале регулювання відносин між власниками земельних наділів і компанією. Договори оренди мають різні строки дії, власники земельних наділів, знаючи, що земля розташована на зрошуваному полі або по ній проходить система зрошення, тиснуть на компанію-орендаря. Закон односторонньо регулює такі відносини, а компанія, що застосовує іригацію, не може планувати подальше розширення системи.

Багато аграріїв цікавляться зрошенням, розуміючи, що це — прямий шлях до збільшення врожайності, а отже, і прибутків. Проте відсутність державних каналів водопостачання та фінансової підтримки, попри численні обіцянки, поки що унеможливує розвиток таких програм в Україні. Навіть порохувати площі всіх земель, які можна віддати під зрошення, неможливо. Каналів водопостачання немає, а будувати власні автономні системи може не кожен підприємець. Тим часом врожай на ділянках зрошення мінімум удвічі перевищує врожай на богарі. За попередніми розрахунками, на півдні та сході України площі під зрошенням уже найближчими роками потрібно збільшувати мінімум на 50, а у центрі — на 30-40 відсотків. Із земель на зрошенні, площею 10-12 мільйонів гектарів, при середній урожайності кукурудзи 120-140 центнера з гектара і ціні на зерно 150 доларів за тону Україна цілком змогла б щорічно отримати 13-16 мільярдів доларів додаткових коштів, вважає Олексій Зайцев.

За даними Держводагентства, в середньому в Україні при транспортуванні у зрошувальних каналах щороку втрачається від 300-500 мільйонів кубічних метрів води. Тобто 23-24 відсотки — це втрати на фільтрацію. Якщо на початку 90-х років в Україні використовували 10 мільярдів кубометрів води на рік, то зараз використовуємо 30-35 мільярдів. А вартість відновлення зрошувальних систем, за підрахунками фахівців Держводагентства, сягає від 3 до 5 тисяч доларів за гектар з урахуванням придбання дощувальних машин. ■

ЕКСПОРТ

Поділимося яблуками

Класичні фрукти цікавлять як Азію, так і Європу

Оксана СИДОРЕНКО

Особливості фітосанітарії

Україна з кожним роком усе сміливіше відчиняє двері на ринки євразійського континенту. Днями представницька делегація Мін-агрополітики провела низку офіційних зустрічей для диверсифікації та лібералізації експорту української продукції рослинного походження до Індії. Народа зі співсекретарем профільного департаменту Міністерства сільського господарства та добробуту фермерів Республіки Індія Ашвані Кумаром окреслила перспективи двосторонньої торгівлі товарами агропромислового комплексу. Зокрема, обговорили нетарифні бар'єри у торгівлі вітчизняним зерном, узгодили фітосанітарні вимоги для імпорту з України плодово-ягідної продукції та електронну фітосанітарну сертифікацію об'єктів регулювання, запропоновану індійськими колегами.

Республіка Індія зацікавлена в експорті української продукції рослинного походження, тому охоче активізує співпрацю у галузі фітосанітарної безпеки. У підсумку робота вітчизняної торгової місії в цій країні завершилася низкою практичних результатів. Українська та індійська сторони створюють окрему робочу групу з аграрних питань у рамках Міжурядової комісії вже восени поточного року.

До січня 2018 року профільні наукові установи Індії вивчать і допоможуть прийняти остаточне рішення щодо визнання препарату та способу фумігації зерна, як офіційної фітосанітарної процедури. За ініціативою Держпродспоживслужби та профільних асоціацій індійська сторона планує розпоча-

Українські яблука смакують і європейцям, і індусам, і арабам.
Фото з сайту kp.kg.

ти експорт яблук з України. Світова організація торгівлі вже отримала проект нормативного акта, який регулює імпорту до Індії рослин та продуктів рослинного походження. Після набуття чинності цього нормативного акта українські яблука можна буде імпортувати до Індії, дотримуючись виконання певних фітосанітарних умов. У своїх питаннях у рамках Міжурядової комісії вже восени поточного року.

Держпродспоживслужба повідомила, що торгова місія також допомогла врегулювати проблему з електронними фітосанітарними сертифікатами Національної організації карантину і захисту рослин Індії. Індійська сторона видаватиме фітосанітарні сертифікати відповідно до Міжнародного стандар-

ту з фітосанітарних заходів та з урахуванням вимог українського законодавства.

Органічний аудит

Тим часом українські фермери зі своїми фруктами на пряму виходять на ринки Євросоюзу. Фермерське господарство «Гадз» із Тернопільщини половину вироблених яблук постачати-ме на експорт.

Господарство перевело на органічне вирощування 40 га саду резистентних сортів яблуні. Напряму започаткували, аби експортувати органічне яблуко на ринок ЄС, де нині великий попит на таку продукцію. Аудит органічного виробництва вже проходить заключний етап. «Завдання, яке ми поставили перед собою на найближчий час, — п'ятдесят від-

сотків вирощеної садовини продавати на внутрішньому ринку, а ще п'ятдесят експортувати», — каже заступник голови ФГ «Гадз» Олег Грицак.

Амбіції господарства вирости не на порожньому місці. Минулого року тернопільяни вже експортували свої яблука до Швеції, Норвегії, Ірану, Туреччини та Білорусі. Нині господарство веде також перспективні перемовини з покупцями з ОАЕ. Як уточнив Олег Грицак, на сьогодні фермерське господарство «Гадз» має 600 гектарів плодівих садів (яблуня, груша, слива) та плодівий розсадник, у якому щороку виготовляють 800 тисяч саджанців. Яблуневий сад дає до 60 тонн із гектара врожаю. Господарство сертифіковане у системі Global GAP. ■

Оксана СОВА

Минулого тижня сезон цукроваріння почали чотири цукроварні: «Юкрейніан Шугар Компані», Ланнівський цукровий завод, Теофіпольський цукровий завод та «ЦукорАгропром». Таким чином виробництво цукру розпочали вже 17 галузевих підприємств.

Українські цукрозаводи активно модернізують своє виробництво, щоб оптимізувати переробку сировини як у часовому вимірі, так і за якісними показниками. У нинішньому сезоні цукроваріння загалом працюватиме до півсотні цукрових заводів.

На перший план виходить здатність цукрових заводів зменшувати собівартість виробництва за рахунок економії енергоресурсів. За оцінками голови аналітичного відділу НАЦУ «Укрцукор» Руслани Бутило, паливо в собівартості цукру займає більше 20 відсотків.

СЕЗОН

Варимо цукор

Модернізація виробництва дозволяє прискорити переробку сировини

Підприємства агрохолдингу «Астарт-Київ» останніми роками змогли майже в 3,5 рази збільшити переробку цукрового буряку у часовому вимірі, так і за якісними показниками. У нинішньому сезоні цукроваріння загалом працюватиме до півсотні цукрових заводів.

Підприємства агрохолдингу «Астарт-Київ» останніми роками змогли майже в 3,5 рази збільшити переробку цукрового буряку у часовому вимірі, так і за якісними показниками. У нинішньому сезоні цукроваріння загалом працюватиме до півсотні цукрових заводів.

вана на п'ятирічці і перша закінчилась минулого року. За період 2012—2016 років середні показники економії ресурсів на підприємстві, що об'єднує вісім цукрозаводів, склали: газ — 16%, електроенергія — 6,7%, вода — 16%. Зараз починається друга, до 2020 року, програма, під час якої енергетичні ресурси витратяться на підприємстві ще зменшаться.

Загалом по Україні станом на 14 вересня вже було виготовлено 52,1 тисячі тонн цукру та перероблено 443,9 тисячі тонн цукрового буряку. Асоціація «Укрцукор» прогнозує, що в 2017/18 маркетинговому році роботу розпочнуть мінімум 46 цукрових заводів. Прогноз виробництва цукру асоціація зберігає на колишньому рівні — 2 мільйони тонн.

Офіційно сезон цукроваріння 2017/18 розпочався 30 серпня. Першими працювали потужності Томашпільського та Гнідавського цукрових заводів. ■

Олександр Герцен
російський публіцист, письменник, філософ

«Страждання, біль — це виклик на боротьбу, це сторожовий крик життя, що звертає увагу на небезпеку».

Мирслава КРУК

Остеохондроз нині дошкуляє фактично кожній дорослій людині. Це найпоширеніше захворювання хребта, яке складно попередити і не так просто лікувати, адже недуга має багато причин і може проявлятися по-різному, часто маскуючись під інші діагнози. Найбільш промовистий симптом хвороби — біль у спині, який важко приховати. Він виникає, оскільки при остеохондрозі міжхребцеві диски і хрящі «затискають» нервові волокна і судини, тож спина починає нестерпно нити. Якщо зволікати з візитом до лікаря, це «ниття» здатне перетворити життя на пекло. Як же попередити проблему до того, як вона підійде впритул і піде в наступ?

... І диск перестає бути амортизатором

Остеохондроз — хронічна хвороба хребта, яка, за словами лікарів, практично є в кожній людині, якій за 50. Таку градацію фахівці пояснюють віковими змінами в організмі, його природним старінням. Хребет людини впродовж життя зазнає величезних навантажень. Дегенеративні процеси в ньому виникають із різних причин: вроджена нестабільність хребта, професійні і спортивні травми, підняття вантажів, нездоровий спосіб життя, порушення обмінних процесів в організмі.

За словами лікарів, хвороба виникає, коли порушується живлення тканин міжхребцевого диска, коли зникає його пружність, зменшується його розмір. «Диск, як амортизатор, перебуває між двома хребцями та підтримує рівномірний тиск між ними. При остеохондрозі з пульпозного ядра диска виходить волога, тож диск не може далі виконувати функції амортизатора», — каже столичний лікар-ортопед Валерій Закревський.

Недуга розвивається поступово і проходить три стадії. На першій найчастіше стається розрив капсули міжхребцевого диска. «Як правило, це відбувається при неадекватному фізичному навантаженні, — пояснює Валерій Павлович. — Відтак частина пульпозного ядра виходить назовні, іноді — в спинномозковий канал. Так виникає грижа міжхребцевого диска».

На другій стадії міжхребцевий диск звужується, а відстань між хребцями зменшується. Під час руху тіла хребці зміщуються відносно один одного. А на третій стадії остеохондрозу, каже лікар, по краях хребців утворюються кісткові розростання.

«Хандрить» спина? Мерщій до ортопеда!

У багатьох випадках на першій стадії недуги її симптоми більше виражені, біль гостріший, ніж на третьому етапі захворювання. Виявити хворобу і точно визначити її стадію може лише фахівець — ортопед-травматолог або невропатолог — з допомогою рентгендіагностики або магнітно-резонансної томографії (МРТ).

Остеохондроз може виникати і в молодих людей. Фахівці

Є ПРОБЛЕМА

«Недуга століття»

Як попередити остеохондроз до того, як він підійде впритул і піде в наступ?

Помірна фізична активність — найкращий спосіб попередити остеохондроз. Фото з сайту Healthlife.com.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ

До остеохондрозу призводить зазвичай комплекс причин:

- спадковість;
- вікові зміни;
- порушення обміну речовин в організмі;
- зайва вага, неправильне харчування;
- порушення постави, викривлення хребта;
- плоскостопість;
- малорухливий спосіб життя;
- робота, пов'язана з важкими фізичними навантаженнями, підйомом важких предметів;
- сидяча робота, особливо тривале перебування в одній позі;
- спортивні та виробничі травми;
- нездоровий спосіб життя, зокрема куріння;
- нервові перенапруження, стресові ситуації.

кажуть, що після диспластичних захворювань, таких як остеохондропатія (юнацький кіфоз), у дітей може розвинутися диспластичний остеохондроз уже в 14 років. Хоча такі випадки не дуже поширені. А ось остеохондроз у 20 і більше років — нині не рідкість і зустрічається, на жаль, дедалі частіше. Це — наслідок гіподинамії (малорухливого способу життя), хаотичного харчування, недбалого ставлення до здоров'я, стверджують фахівці.

Остеохондроз робить вразливими шийний, грудний або поперековий відділи хребта. У деяких випадках недуга зачіпає лише один відділ, а в деяких — «б'є» в усі відділи одночасно.

— Головний симптом, який підказує, що в організмі є проблема, — це біль у спині, — пояснює Валерій Закревський. — З'являється також оніміння та біль у руках і ногах. Біль посилюється при різких рухах, фізичному навантаженні, коли людина піднімає вагу. При остеохондрозі шийного відділу непокоїть біль у руках, плечах, потилиці, часто болить голова. У деяких випадках німіє надпліччя, порушуються функції руки.

Остеохондроз грудного відділу сповіщає про себе болем у грудях, у ділянці серця. Буває так, що людину непокоїть серце, але кардіолог не фік-

сує якихось відхилень у роботі «головного двигуна». І тільки після додаткових обстежень з'ясується: винен хребет.

Остеохондроз поперекового відділу провокує біль у попереку, що «віддає» в сідниці, стегно, стопу.

Ортопеди застерігають: легковажити з діагнозом чи ігнорувати недугу — небезпечно. Адже остеохондроз не тільки змушує людину страждати від болю, дискомфорту, а й може спричинити втрату рухливості. І навіть призвести до інвалідності. Тому ніколи не зволікайте: якщо «хандрить» спина — шукайте підтримки у фахівців: невропатолога чи травматолога-ортопеда.

Головне — змінити спосіб життя!

Остеохондроз — недуга хронічна, тому про повне одужання говорити складно, визнають лікарі. Лікувати остеохондроз чи зупинити його розвиток — усе одно, що лікувати старіння. Якщо процес розпочався — він є незворотним. Лікувати можна тільки прояви недуги — біль.

— Методи лікування остеохондрозу — комплексні, — зауважує Валерій Закревський. — Це і мануальна терапія (лікування руками, вправлення хребців), прийом знеболювальних препаратів, ін'єкції — блокади, лікувальна фізкультура, мазі та креми. Але людина має

ВАЖЛИВО

При остеохондрозі можуть допомогти такі види спорту, як волейбол, лікувальна фізкультура, плавання (дуже помічне при загостренні болю), ритмічні танці, легка атлетика, гімнастика. Заняття йогою — дуже добре для хребта і суглобів, розвиває гнучкість, посилює координацію рухів. Можна також спробувати бодібілдинг — цей вид спорту допомагає зробити спину прямою, а тіло — красивим. Однак при запущеній стадії остеохондрозу фізичні навантаження зазвичай протипоказані. Тож перед тим, як вирушити до спортзалу, неодмінно порадьтеся з лікарем.

розуміти: самі лише допоміжні засоби ситуації не зарадять, а саму проблему, якщо вже вона виникла, доводиться відтепер вирішувати (лікувати) регулярно.

Лікар наголошує: головне — це змінити спосіб життя. Адже прояви остеохондрозу можна попередити. Для цього періодично застосовують масаж, лікувально-профілактичну гімнастику, мануальну терапію. Звертайте увагу на своє харчування: воно має бути збалансованим, здоровим, повинні містити всі необхідні мікрота макроелементи, вітаміни. Фахівці радять дотримуватися простих щоденних правил, які допоможуть розвантажити спину і попередити прояви остеохондрозу. «Наприкінці дня дайте спині відпочити, полегшіть деякий час, — рекомендує Валерій Закревський. — Завжди намагайтеся тримати поставу — і коли ідете, і як сидите за столом. Якщо у вас сидяча робота, час від часу вставайте з-за столу, робіть вправи, які допоможуть розслабити м'язи спини. Правильно піднімайте вантаж — плавно і присівши, не можна робити цього різко, ривком, сильно нахилившись. І пам'ятайте: найкорисніший сон для вашої спини — на жорсткій поверхні або ортопедичному матраці, без подушки або з маленькою подушкою під голову».

ДІАГНОЗ

А поштовхом може стати стрес...

Потрапивши в організм, вірус герпесу залишається в ньому назавжди, хоча не всі інфіковані хворіють

Леся ХОРОЛЬСЬКА

За даними медичної статистики, вірусом герпесу у світі інфіковано майже 90% населення. Фактично кожен знає, як неприємно виглядають і як дошкуляють самопочуттю болісні висипання на губах. Так проявляє себе ця недуга. Потрапивши в організм, вірус «прописується» в ньому назавжди, хоча не всі інфіковані хворіють. Як зарадити цій неприємності?

Імунітет кульгас — герпес атакує

Із герпесом, кажуть лікарі, можна прожити все життя і не здогадуватися. Інфікування може статися і в період вагітності, коли дитина отримує вірус від матері під час пологів, і просто будь-якої миті життя. «Вірус простого герпесу може передаватися багатьма шляхами: і повітряно-крапельним, і статевим, і контактним — через столові прибори, при різних медичних маніпуляціях, зокрема стоматологічних, — пояснює Раїса Мостовенко. — Якщо в людини сильний імунітет, який виробив достатньо антитіл, то він попереджає хворобу. Якщо ж імунітет знижений, то хвороба має персистуючий перебіг. Окрім висипу на губах, герпес може проявлятися як оперізуючий лишай, висипи на статевих органах, у порожнині рота — провокувати стоматит».

Якщо імунітет сильний, хвороба існуватиме в прихованій (латентній) формі. Але щойно імунітет дає збій, герпес активізується. Активно розмножується і «мігрує» нервовими закінченнями до місця безпосереднього висипання, скажімо, губ.

«Чинниками появи герпетичного висипу може стати стрес, емоційні та фізичні перенавантаження, переохолодження, застудні захворювання, інші імунodefіцитні стани», — каже лікар. Тобто, якщо організм ослаблений, імунітет кульгас — герпес стрімко переходить в атаку.

Висипання на губах не єдиний симптом герпетичної інфекції. Часто початок захворювання супроводжують такі симптоми, як слабкість, підвищена температура. Тут усе також залежить від імунної системи. Чим більше вона ослаблена — тим тяжчим буде ураження. Висип на губах — це найлегша форма недуги, каже лікар. Вірус може вражати будь-який орган людини: у печінці він викликає гепатит, в очах — кератокон'юнктивіт, кератит. Герпетична інфекція провокує захворювання центральної нервової системи: енцефаліт, мієліт.

Ніяких поцілунків і спільного посуду!

Якщо в людини хвороба в активній стадії (з висипаннями, лихоманкою), треба пам'ятати: існує ризик заразити інших. Тому необхідно уникати поцілунків у губи, дотримуватися особистої гігієни (мити руки після контакту з хворим, не користуватися його посудом, особистими речами). Зворий також має бути уважний до цих речей. У зовнішньому середовищі вірус простого герпесу досить швидко гине.

Як лікувати недугу? Якщо на губах з'явився герпетичний висип або ви відчуваєте, що він ось-ось з'явиться, можна використовувати противірусний засіб «Ацикловір» — п'ятивідсоткову мазь. В аптеках цей засіб продають під різними назвами («Герпевір», «Зовіракс», «Герпферон»). Зазвичай лікарі рекомендують наносити препарат на уражену ділянку 5-6 разів на добу, аж доки зникнуть клінічні прояви недуги.

Пам'ятайте: імунна система — оберіг організму. Важливо уникати будь-яких факторів, які негативно впливають на імунітет. Необхідно вести здоровий спосіб життя, збалансовано харчуватися натуральною їжею, займатися фізичною активністю, загартовуватися. Важливо мати позитивний погляд на життя, не нервувати через дрібниці. ■

Станіслав Олійник

с. Михнівці, Лубенський район,
Полтавська область

Якось, ще за совєцької минувшини, перед черговим з'їздом чи пленумом ЦК «руководящей і направляющей», кореспондент зі столиці запитав у літнього колгоспника: «Ну як воно, дідусю, живемо-можемо?». І замість очікуваного «жизнь стала лучше, жизнь стала веселее» старий великодумно прорік: «Було колись... та й тепер».

Досі вовтузимось у трясовинні, куди завели нас сусанні з амбіціями Мойсея. Щоправда, посох замінили багнетами, скрижалі — кадиллом із нервово-паралітичними бацилами. Ще варнякали про свободу, рівність та братерство. Проте поміркованість умиль зблідла перед партійною дисципліною. Тільки це наслання сатани не вщуає. Запитання з Римського права: Сui bono? Кому вигідно тримати народ у страху і покорі?

Наразі поводити, чиновницька рать до здичавіння багатіють. Ще й дорікають нам куснем хліба. Ми ж — ледь животіємо. Хіба це не підточує підвалин патріотизму, не спустошує духовну міць? Нагадаймо: вбогість починається з дефіциту мислення. Про людське око, і то вряди-годи, винуватці наших бід потрапляють під опіку правоохоронців, а частіше лікарів. І що з того? Судова застава, тобто не заслужена, а куплена індульгенція, лише

ГЛАС НАРОДУ

Партії чи громадські об'єднання?

Чому влада остерігається відчайдушності, патріотизму добровольців та волонтерів

нервує громадян.

На жаль, коли настає дилема: воля або животіння, окремі наші громадяни ще обирають останнє. Тобто московсько-ордінське раболіпство, а не заповітну козацьку волюницю. Виходить, колоніальне минуле спотворює систему суспільних цінностей.

Що коли структурованість суспільства, за яку так пристрасно ратував В'ячеслав Чорновіл, давно себе дискредитувала? Та й загалом чи не була наносною, чужою нашої ментальності? Уже через один постулат: маси, партія, вожді. А були ж — братство, товариство, спілки, де взаємини на рівних, без «єдіноначалія». Формально чи не найближче до цих параметрів ВО «Свобода». Відомий правозахисник генерал Петро Григоренко, котрий на власній шкурі відчув безправ'я рядових членів компартії, писав: «Усяка партія — гроб живому ділу... Об'єднання людей буде правдивим не організаційною спільністю, стиснутою обручами статуту, а духовним братством» (Григоренко Петро.

Вітер зустрічний. — К.: Книга роду, 2008.).

Не рідко в назві партії запрограмовано свавілля, деспотизм, замішані на демагогії. Не громадянам, а державній бюрократії, правлячому кланові служити. Якщо попервах і наявний присвійний прикметник, що буцімто вказує на національну приналежність, то згодом він трансформується в державну. Яскравий приклад: РСДРП — РКП — ВКП(б) — КПСС — «Єдина Росія». Не менш демагогічно звучала й «Націонал-соціалістична робітничка партія Німеччини». І де, як не в партійних лавах, здобували агресивний вишкіл диктатори? Триумфували до владних вершин, звісно, не без супроводу штурмовиків, енкаведистів, бойовиків. Хто всю ту братію вигодував, відомо. Як і тих, що в паралітичному заціпенінні чи страху вигуквали «Слава!» або «Хайль!». То чи припустимо, щоб нині кошти, вкрай необхідні для розбудови національної економіки, розтринькували на підтримку політичних баталій? Хто ще

вірять, що партії не посягають на національну єдність, не провоюють чвар і, зрештою, конфронтації в суспільстві?

Щодо партій націоналістичного чи демократичного спрямування, найперша відмінність — відсутність сакралізації. ОУН, Республіканська, УНА-УНСО, мабуть, зійшли з політичної арени саме через те, що їхні партійці залишалися мужніми лицарями супроти розбійників. Окрім того, ідея, хоч якою прогресивною вона була б, потребує фінансової підтримки. Наразі великий капітал цинічно спотворює національну ідею до бізнес-проектів. Ще таке спостереження: допоки Рух репрезентував широку національно свідому громадськість — був застрільником соціально-економічних звершень. У статусі ж партії втратив цю роль.

Окремо хотілося б наголосити на подвижництві у вітчизняній історії ОУН — УПА. То був-таки спалах на небосхилі колоніальної п'єми, що вказав шлях наступним поколінням до свободи. Хоча й не обійшло-

ся без розбрату між мельниківцями і бандерівцями, швидше за все — за партійне лідерство їхніх очільників.

Метушилися, було, «не перші, але й не другі люди в державі» Олександр Ткаченко та Володимир Литвин, блукаючи між аграрною і народною партіями. Завзято вправлялася в риторичі «прогресивна» соціалістка Наталія Вітренко. Зате Олег Ляшко впевнено тримається, поки доїть чийсь корову. А ось дисиденти-шестидесятники не визнавали ніяких партійних структур. Гельсінська група — всього лише дорадче об'єднання, бо кожен з її учасників — особистість. Їхня самовідданість вражає. Пріоритетним для них є безсмертя духу: «Якщо не я, то хто?». Символічно, що добровольці, волонтери і всі наші захисники успадкували ці патріотичні устремління. Неспоста влада остерігається їхньої відчайдушності. Їх неможливо «приручити» чи заманити в партійні тенета.

Тоді про які партійні списки балачки, коли партіям довіряє лише 19% громадян? Зате капеланство стало звичним. Відтак довіра до духовенства сягає 59%. Що тут скажеш? Факти промовисті. Мабуть, настав час здихатися партійного наглядю. Отож не забуваймо повсякденно про велич нашого буття, аби не блукати більше манівцями раболіпства, розпачу й безнадії. У нас єдиний дороговказ — Бог і Україна! ■

ПАНОПТИКУМ

ЕКСПЕРТиза чи діагноз?

Хто перетворює український медіа-простір на помийку

Віталій БУЛАВКО, журналіст, пенсіонер
Київ

Кремлівські пропагандисти сьогодні не гребують нічим, витягують на світ Божий різних оракулів, ясновидців, шаманів, пророків, які в усьому вихваляють Росію, стверджуючи, що вона буде великою та могутньою і стане володаркою світу. А бідну Вангу, яка давно вже відійшла в засвіти, використовують як головного «пропагандиста», ніби вона ще в 90-ті роки минулого століття напроорокувала, що все загине і тільки залишиться слава великого Володимира (натяк на Путіна).

Та що там говорити про різних провидців — он на хвилях телеєфіру розкошує один із визначних «спеців» по Україні — Ігор Беркут*. «Беркут» — це його псевдонім, а справжнє прізвище — Гекко. Ось оцей «експерт» і заявляє, що Україна невдовзі розпадеться на шматки, Кличко, Яценюк і Порошенко втечуть за кордон, президентом Західної України стане Олег Тягнибок, а в її склад увійдуть шість областей, правда, три області попросяться назад в Україну, й Україна як незалежна держава складатиметься з цих трьох областей. Журналіст, який брав інтерв'ю у Беркута, запопадиво вітав його, тобто Гекко, з набуттям громадянства Ізраїлю і спитав, як його тепер величають на новій батьківщині. «Експерт» відповів, що має громадянство кількох країн, а його прізвище пишеться тепер через дефіс — Бер-Кут (також наголосив, що від жодного громадянства не відмовився, але про це — згодом). «Найцікавіше» в цьому інтерв'ю, що пан Бер-Кут стверджував, ніби в Ізраїлі й Україні — один народ, у цих народів багато спільного, а на територіях шести областей України —

Одеської, Херсонської, Миколаївської, Запорізької, Дніпропетровської та Кіровоградської — потрібно створити «новий Єрусалим», який веде своє начало від хозарського каганату, і це, мовляв, історична область.

Зазначимо, що Бер-Кут очолює комісію, яка ставить своїм завданням довести кількість жителів України до 8 мільйонів, і, мовляв, самі українці хочуть цього, бо ж краще замощити жити в країні з нечисленним населенням, як у Швейцарії, ніж із 42 мільйонами у злиднях. Також Гекко пропонує виселити решту українців у район Хатанги, де вони творитимуть для себе райське життя. А от на керівні посади «головний спец» по українцях не радить ставити «аборигенів», щоб не було корупції, а для запобігання цьому призначити керівниками поляків чи євреїв — тоді точно можна уникнути хабарництва і протекціонізму.

А ось тепер відкриємо завісу, чому цей «добродій» не відмовляється від громадянства України. Бо, за його словами, доведеться позбавляти громадянства всю верхівку української влади, чиновництва, депутатів. І от такі нісенітниця Бер-Кут може городити годинами, засмічуючи наш медіа-простір та мізки невибагливих слухачів/глядачів. ■

*Ігор Віталійович Гекко (нині Беркут) — керівник партії «Велика Україна». Народився в м. Сіверськ-донетський Луганської області. Після закінчення школи навчався в Московському вищому загальної освіти командному училищі, згодом був командиром розвідвзводу, добровільно пішов служити в Афганістані. Після розпаду СРСР, за програмою для колишніх військових, отримав грант на навчання в США і Росії, завдяки чому здобув фінансову освіту, згодом зі своїм американським партнером Грегорі Ноулом Стюдером зареєстрував у Казахстані АТ ТЕХАКАВАНК (Ред). ■

Осінь, бабине літо — ну чим не привід подорожувати рідними краями, побачити щось нове, незвідане й абсолютно дивовижне. От хоч би незвичайні архітектурні ансамблі старовинного Бучача, що на Тернопільщині, де творив і, за легендою, помер (бо достовірних відомостей про місце народження і смерті немає) незрівняний Іван Георг Пінзель. Місто, перша згадка про яке датується 1397 роком, славиться і своєю стрункою вишуканою ратушею, і комплексом Василіанського монастиря, і Успенським костелом. Як приємно погожої осінньої днини пройтися вуличками старовинного містечка, вдихнути його атмосферу, завітати на філіжанку кави до місцевої кав'ярні й насолодитися неспішним ритмом середмістя.

ПОЛІТПАРНАС

Хода

Микола ЦИВІРКО
Київ

Чи не про це ти мріяв:
«Бог на ім'я Держава»?
Сльози чуття на віях...
Гімну плин величавий...

Чи не у снах ти бачив
шлях у світі осібний,
шлях новий і неначе
вже давно нам потрібний?

Марно гоблінів хмара
обрій нам застилає...
Ми — хода, не отара!
Руху назад немає!

УМІЛІ РУКИ

Україна добралася вже до Волги

Знаний у Дніпрі художник російського походження розмалював петриківським розписом сільський будинок у Саратовській області

Сергій ДОВГАЛЬ

Давид Вебер, відомий у Дніпрі художник, народився в російському Саратові. Проте провів там тільки перші дев'ять місяців свого життя. Разом із батьками він мало не з пелюшок жив в українському Дніпрі. Однак із рідним Саратовом не поривав ніколи. Саме там, зізнається, знайшов своє покликання художника. Його дядько, який нині мешкає у Сполучених Штатах Америки, був відомим у цьому місті художником, творча майстерня якого розташовувалася просто в місцевому Троїцькому соборі. До своєї улюбленої справи буквально змалечку залучив і племінника.

Ще років 20 тому на Саратовщині розмовляли українською

У Дніпрі 44-річного Давида Вебера знають як члена творчого об'єднання «Зрячі пішоходи» і людину, безпосередньо причетну до неординарних акцій і проектів. Це й виставка його робіт в «Арт-квартирі», і мурал на екологічну тематику в парку культури і відпочинку імені Шевченка, й участь в акції протесту проти будівництва супермаркету, і спилування 270 дерев на житловому масиві «Перемога», і написана в співавторстві з ще одним художником Олександром Демидовим картина «Стоп!», що застерігала від кривавого сценарію продовження Помаранчевої революції...

Тепер же Давид Вебер залишив слід і в російській глибинці — селі Озерному Аткарського району Саратовської області. Тут, на березі мальовничої річки Медведиця, що впадає в Дон, він часто гостює в родичів дружини. І слід цей докорінно український. Адже художник розмалював хату свого давнього приятеля Андрія Білоуса, українця по батькові, петриківським розписом.

Як пригадує Давид, ще років двадцять тому в цих краях люди і розмовляли переважно

українською, яку тепер майже не чути. А почитавши історію, дізнаєшся ще більше. Райони Саратовської та Пензенської областей займають приблизно третину Поволжя. На початку 30-х років минулого століття ця територія була розділена між Нижньо-Волзьким і Середньо-Волзьким краями. Причому на значній території Саратовщини розташовувалися кантони Автономної республіки німців Поволжя. А з іншого боку дотепер збереглися цілі українські поселення. Ось така вона, «ісконо русская территория». У цій місцевості, яку вважали однією з найродючіших на території радянської держави, люди спеціалізувалися на виробництві зерна. Не дивно, що голод 1932–1933 років був штучно створений і тут, а не лише на територіях, які на сьогодні належать Україні. У сорока колишніх районах Нижньо-Волзького і Середньо-Волзького країв у 1933 році в порівнянні з 1927–1932 роками смертність зросла у 3,4 рази.

Український дух в російській «ізбі»

Коли ж в Озерному з'явилася хатина з українським колоритом, люди спершу, як розповідає Давид, дивилися на його роботу (а художнику на розпис знадобився майже місяць) із подивом, адже хати у цих краях ніхто ніколи не розписував. Але, запевняє, що не зустрів жодних проявів ворожості. Навпаки: початкове нерозуміння поступово переросло в зацікавленість, а потім — і в захоплення неповторною красою петриківського розпису.

Сам господар оселі таку ідею, як кажуть, вкладав у душу і серце Давида Вебера близько року. Аж доки обоє не дозріли до того, що найкращим засобом поселити тут справжній український дух буде саме петриківський розпис. До речі, і сам Давид у цьому жанрі дебютував саме на теренах нинішньої Росії. Але, як зізнається, для нього, професіонала, ово-

Давид Вебер створив на березі Волги шматочок України.

Озерянин Андрій Білоус живе тепер у хаті з українським колоритом.

лодіння цією технікою трудощів не склало. А от із матеріалами проблеми виникли: фарби художник із собою привіз з України мало, а тому довелося чимало помандрувати у пошуках необхідного.

У самому Дніпрі такий неординарний вчинок свого земляка розцінили не без політичного підтексту. І стали його обговорювати у такому ж дусі. Мовляв, Україна вже добралася до берегів Волги швидше за нашу армію...

Більше того, одна з місцевих дніпровських газет написа-

Петриківський розпис у російському селі.

ла, що коли Вебер розмалював оселю свого приятеля, над нею весь час кружляли російські бомбардувальники стратегічного призначення. Проте сам Давид до таких байок ставиться

з гумором, запевняючи, що він є людиною аполітичною. І петриківський розпис у його виконанні в російській глибинці, навпаки, став таким собі закличком до миру і спокою. ■

ВИСТАВКИ

Хустки та намітки, чушки та кибалки...

Чого лишень не вигадують жінки на свою голову!

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкасах, за сприяння науковців обласного краєзнавчого музею, в Галереї народного мистецтва відкрили фотовиставку «Благословенні Богом українки». Як розповіли «Україні молодій» працівники краєзнавчого музею, на виставці представлені 30 портретів сучасних жінок у традиційних українських образах Середньої Наддніпрянщини кінця XIX століття.

Експозиція, пояснюють науковці музею, дає уявлення про те, як одягалися та загинали хустки і намітки жінки центральної України. «Усі знають образи українських дівчат уквітчаних вінками та стрічками, але мало хто згадує про жінок, саме заміжніх, які вив'язували го-

лову хусткою, наміткою, одягали очіпки, чушки, капурі, «рогаті очіпки», кибалки і тим самим прикрашали себе. Середній вік заміжньої жінки в XIX столітті — 21 рік, то неже життя після заміжжя зупиняється? Поки дівувала — була гарненька та раденька, а після заміжжя одягла хустку та й засумувала... А ось і ні!» — наголошують працівники Черкаського краєзнавчого музею.

Вони кажуть, проект покликаний представити українську заміжню жінку, гарну, веселу, модну та колоритну. Показати різновиди вив'язування хусток, наміток, одягання очіпків та продемонструвати, що після заміжжя жінка набуває особливого шарму. А сама виставка, на якій відвідувачів не бракує, дає можливість відчути особливості ук-

раїнського жіночого строю, проникнути в глибину переживань людей того часу з їхніми турботами, надіями та відчуттям краси.

Проект підготували талановиті черкаські фотографи Катерина Друзь та Анна Криворотова. ■

Черкашанки у стародавніх головних уборах. Фото надане Черкаським обласним краєзнавчим музеєм.

ДІЙОВІ ОСОБИ

Володимир Смотритель: Монодрама —
це коли не граєш,
а живеш

Директор Хмельницького монотеатру «Кут» — про секрети жанру, свій унікальний тур академічними театрами Києва та мрію про рекорд

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО

Театр одного актора — це завжди особливе явище. На відміну від класичного театру, де актори взаємодіють один з одним, тут доводиться спиратися лише на Слово та якоесь власне внутрішнє чуття. А ще — на енергію глядачів, їхні емоції та почуття, які справжнім майстрам цього жанру вдається тримати в напрузі по годині-півтори без перерви.

Таким є народний артист України, а за сумісництвом — директор Хмельницького монотеатру «Кут», який цього року відзначив своє 25-річчя, Володимир Смотритель. Переконалися в цьому зможуть кияни, які з 20 по 24 вересня стануть співучасниками його мистецького туру академічними театрами Києва — протягом п'яти вечорів актор презентуватиме столичній публіці п'ять своїх моностав: кожного разу — на новій сцені, новий жанр, абсолютно не схожий один на одного образ. Напередодні туру ми розговорилися з паном Володимиром про минуле, про театр і про унікальні можливості, які дарує сьогодення.

Володимир Смотритель.
Фото Дмитра СКРИПНИКА.

«Монотеатр — це явище духовне»

■ **Пане Володимире, відкрийте секрет: як можна не лише протягом години і більше тримати увагу глядачів, а й вижити у такому шаленому темпі ось уже 25 років, паралельно піднімаючи й інші мистецькі проекти, і не вигоріти, не зламатися, не розчаруватися...**

— Для мене це теж загадка (*усміхається*). І як тільки ця загадка зникне, напевне, зникне для мене і таке явище, як театр одного актора. Це — духовне явище. Це — як людина: доки їй доступно відкривати для себе світ і себе в ньому, доти вона жива. А коли це припиняється, людина фізично існує, але вона уже не живе, а доживає. А для того, щоб був театр, потрібно жити.

■ **Наскільки мені відомо, в Україні зараз існує лише три монотеатри: «Крик» Михайла Мельника у Дніпрі, «МІФ» Михайла Фіца і «Кут». Не важко бути «останнім із могикан»?**

— Я не вважаю, що я «із могикан». Тим більше що моностави є практично у кожному театрі. От Петро Миронов має тринадцять моноставів, які він показує на різних сценах. Але ви маєте рацію: стаціонарних монотеатрів не так багато. Був театр «Актор» Валентина Шестопалова, був театр історичного портрета Шведова. У Дніпрі працює монотеатр «Крик» — Мельник орендує при будинку архітектора зал і там ставить вистави. Але він практично невізідний, бо цей амфітеатр дозволив йому виробити власний стиль — віддзеркалення на підлозі елементів декорацій, які дають додаткову візуалізацію. І він прив'язаний до місця.

■ **А «Кут»?**

— А у мене — окреме приміщення, свій зал на 80 місць, гримерки, гардеробна, просторе фойє, кав'ярня. Є своя бухгалтерія, свої цехи — костюмерний, бутафорський, є звукорежисер, світлотехнік, адміністратор. Коли до нас у 2008 році на міжнародний фестиваль моноставів «Відлуння», який ми тоді перевезли до Хмельницького, приїжджав представник ЮНЕСКО пан Б'янконнен, він сказав, що «Кут» — єдиний у Європі справжній стаціонарний театр одного актора.

Можна сказати, що ми — окрема структура, яка існує для того, щоб створювати моностави. А їх у моєму репертуарі за ці 25 років уже тринадцять — від історичної трагедії «Мазепа» чи наркодрами «Ін'єкція щастя» до дитячих забав «Я — клоун» та «Дурман кульки». І всі ці вистави я час від часу маю змогу «вивозити в люди» — чи по Україні, чи в Європу на фестивалі. От і зараз — два бусики декорацій завантажені і рушають на зустріч зі столичним глядачем.

«З Григорієм Гладієм я рік жив у одній кімнаті»

■ **Бажання стати актором — звідки воно?**

— Я сам собі постійно ставлю це питання. А потім, коли логічно міркую, то повертаюся думками в дитинство. У мене тато був професійний музикант, грав на баяні і постійно мене запрошував побути пюпітром — з двох із половиною років я тримав йому ноти. І ця музика — вальси, бостони, танго, фокстроти — вливалася в мене. І, певно, десь воно там загніздилося і потягло мене далі. Я і музикою займався, і хореографією, і професійним спортом — легка атлетика, гімнастика, футбол. Закінчив Дніпропетровське училище як танцівник-народник.

■ **А в театральній як потрапили?**

— Я поїхав до Києва на прослуховування у мюзик-хол, але мене не взяли, бо там брали із класичною освітою, я був «народник». А тут бачу — оголошення в театральній інститут. І я на свій страх і ризик пішов туди. І поступив — мама ледь свідомість не втратила, коли мені прийшла телеграма, бо я фактично вступив без її відома.

■ **Навчатися довелося з багатьма зірками — Богданом Бенюком, Анатолієм Хостікосвим, Людмилою Смородіною. Та й пізніше, в Театрі юного глядача, куди вас запросив Микола Мерзлікін, відомих імен вистачало. Чому ж вирішили піти у «вільне плавання»?**

— Так, Микола Мерзлікін зібрав тоді у Театрі юного глядача усю «молоду акторську поросль». Там нас багато було, тепер відомих — і той же Богдан Бенюк, і Григорій Гладій, з яким я рік жив у одній кімнаті, і Василь Мазур.

А чому пішов? Розумієте, колективна творчість — це явище специфічне. Коли вивішують розподіл ролей, тебе не питають, хочеш ти це грати чи не хочеш. І якась творча невдоволеність, нереалізованість і тією ж хореографією, і тією ж музикою не полишали.

Я ще тоді почав експериментувати. У 1985 році разом з Євгеном Перебийносом (який пізніше відкрив для нас «Кроликів») ми створили моноставу «210 кроків» за Робертом Рождественським. Я уже тоді хотів створити при Будинку актора монотеатр, але тоді це було неможливо.

Це зараз — є в тебе ідея, є бажання — відкривай приватне підприємство і роби що хочеш. У цьому плані сьогодиншній день для творчих та ініціативних людей — фантастичний. А тоді я тільки заявив про це, а мені: «Ти що, у нас тільки державний театр».

■ **Реалізувати свою мрію вдалося лише у 1992-му?**

— Так. Допомогло Гран-прі Всеукраїнського фестивалю авторської пісні та співаної поезії «Оберіг» у Луцьку, де я у 1992-му показав фрагмент майбутньої вистави «Прокляті роки» на вірші репресованих поетів. Усі газети тоді про це писали. І я скористався цією популярністю, звернувся до мера Хмельницького і запропонував такі зробити театр одного актора. І в кінці 92-го року рішенням сесії мені було передано маленький кінотеатр у центрі міста. Ми зробили реконструкцію, і в 93 році на День незалежності саме цією виставою «Прокляті роки» ми відкрили наш монотеатр «Кут». Резонанс був шалений. Люди стояли у проходах. Тоді все це було вином.

■ **А звідки брав матеріал? Тоді ж не було інтернету, все було під забороною...**

— Цей процес почався ще з 85 року, коли структури, які утримували цю закречену інформацію, почали втрачати силу, і все це почало виходити на поверхню. І «Галілей» Євгена Плучника, який гуляв у передруках, і Стус, і Тарас Мельничук, і Олег Ольжик, яких не вивчали у школах, — вони вже тоді ходили по руках. Той, хто хотів це бачити, чути, читати — той знаходив. І я ще тоді почав збирати цю поезію, яка просто проростала в мені і рвалася назовні. І коли була проголошена Незалежність — у мене було практично все готове.

Що цікаво — цій виставі уже чверть століття, а вона й досі актуальна. А останнім часом набула особливого звучання. У 2014 році на фестивалі «Відлуння» в Києві «Прокляті роки» отримали Гран-прі. Воно просто калькою лягло на наш день. Взяти того ж Тараса Мельничука: «Вже людей обнюхують вівчарки. І криаві плями в журавлів. І Росія закотилася в чарку під салют космічних кораблів. Тільки б чарка, чарка та вівчарка, грай, сопілко, грай...». Це пророцтво.

■ **«Хочу замахнутися на рекорд і зіграти 5 моноставів на одній сцені без перерви»**

■ **Важко знайти свого режисера?**

— Надзвичайно важко. Особливо для театру одного актора. Колись розмовляв із Богданом Ступкою, і він мене теж питав: як я можу протягом години тримати увагу глядача? Зізнався, що сам із режисером пробували поставити моноставу, але дійшли до півгодини — і зупинилися. У цьому і весь секрет. Багато хто починає ставити, продумує сценарію, намагаючись через тебе передати своє бачення твору. А процес не

йде. Я пояснюю: тут треба інакше, я теж учасник цього процесу. Монодрама — це зовсім інший вид сценічного мистецтва, тут ти не граєш, а живеш. Тут немає постановки як такої, тут іде народження вистави, співтворення.

Перші шість своїх моноставів я поставив сам. А потім я зустрівся з Євгеном Курбаном, якому першому довірив постановку. Це була наркодрама «Ін'єкція щастя» про життя наркоманів. Це фантастична робота і за постановкою, і за внутрішньою роботою. І дуже важка психологічно. Останнім часом, після смерті дружини, я її дуже рідко граю.

■ **А до Києва ви привезли лише свої роботи?**

— Ні, не лише. 21 вересня на «Новій сцені» Театру Лесі Українки можна буде побачити виставу «Гоґоль з Google» за посмертними записками письменника. Це наша друга робота з Євгеном Курбаном, і ця вистава на Балканах у 2010 році взяла Гран-прі.

А відкриє тур 20 вересня на «Камерній сцені» Театру Франка п'єса «Мазепа», яку написав Ярослав Мельничук разом із братом Богданом, він же її і поставив. Тут теж цікава історія: «Мазепа» спочатку був написаний для великого колективу Тернопільського театру, але потім Ярослав зробив інсценізацію і запропонував мені. Ця вистава є розкриттям своєрідної технології зради, яка є хворобою і бідною нашого сьогодення.

Також у неділю, 24 вересня, у приміщенні театру «Сузір'я» я гратиму трагіфарс «Акомпаніатор» про долю французького шансон'є Люсьєна Люка, який ми зробили разом із режисером Олександром Голотюком. Ну, і буде дві моїх вистави — ті ж «Прокляті роки», які можна буде побачити 22 вересня на «Мікросцені» Молодого театру. Та ще одна дуже цікава робота — драма «Поет і кат» про Неаполь XV століття (але, як ви розумієте, — не тільки про це), яку я покажу 23 вересня на «Малій сцені» рідного мені Театру юного глядача.

■ **Ці вистави — абсолютно різні і за жанром, і за подачею. Як вдається кожного разу перевтілюватися в новий образ?**

— Це вже мої внутрішні секрети акторства. Більше того, в мене є мрія: я хочу замахнутися на рекорд і зіграти п'ять моноставів підряд на одній сцені, практично без перерви. Колись була про це розмова з Театром Франка — у них є можливість прокручувати сцену, щоб поставити 5 декорацій, які змінювали б одна одну. І, коли закінчується одна вистава, у мене є 30 секунд для того, щоб переключитися і перевдягнутися для наступної. Можливо, після київського туру ми повернемося до цієї ідеї.

■ **Важко було втілити такий масштабний проект?**

— Непросто, але я дякую всім, хто пішов мені назустріч. І, користуючись нагодою, хочу подякувати хмельницькому міському голові Олександру Симчишину за допомогу у вирішенні організаційних питань, а також добрим друзям Ігорю Сабію та Олегу Лопатовському, які підставили плече, закрити блочні питання оренди театральних залів. І, звичайно ж, кожному, хто вже купив квиток на виставу і зустрічі, які я з нетерпінням чекаю.

■ **І на завершення — ще одне актуальне питання. Зараз багато говориться про відродження українського мистецтва, про квоти на україномовний продукт, і водночас засилля шансон'є було, так і лишається. Як із цим боротися?**

— Боротися не треба, потрібно творити. Я думаю, мистецтво як субстанція нікуди не зникне, бо це не від нас залежить. Мистецтво — категорія вічна. Звичайно, є певні труднощі із самореалізацією, але водночас у нашого часу є елемент свободи. Можна все життя нарікати, що все не так і немає умов. А можна просто робити те, що подобається, і бути від того щасливим. Насправді все залежить тільки від нас і від того, який шлях ми виберемо. Я хочу, щоб кожен глядач, який побуває на виставах, зазирнув собі в душу і зрозумів, що в кожного з нас є колосальні ресурси для того, щоб стати тим, ким ми хочемо стати. Просто треба вірити в себе і не губити процес творчості. ■

ВІЗИТІВКА

«Дивитися в майбутнє українськими очима» —

ОЧИМА «НАЙМОЛОДШОГО ДИСИДЕНТА»

Тарас МАРУСИК

Якось Василь Овсієнко жартома назвав мене «наймолодшим дисидентом». Ніхто доти цього не казав, хоча з малих літ я крутився десь на периферії дисидентських орбіт. Десятирічним пам'ятаю обшук у нашій яремчанській хаті, який тривав зранку до вечора. Двоє миршавих (так врізалось в дитячу пам'ять) кадебістів із Надвірної перевертали все догори дригом. Очевидно, мали завдання знайти компромат на тата, щоб його посадити. А був то «пам'ятний» 1965-й, рік першої хвилі арештів. Рік, коли художника Опанаса Заливаха запраторили у мордовські табори «за антирадянську агітацію».

Щойно вийшла збірка статей і спогадів про цю високу Особистість: «Дзвонар» (Х. : Права людини).

Рух шістдесятників, в який трохи старший за інших «рухівців» Опанас Заливаха увійшов органічно, засвідчив незнищеність української матерії. В «Блудних синах України», проілюстрованих О. Заливахою, Євген Сверстюк назвав шістдесятників «людьми, що стояли на смерті в обороні гідності, і скромною силою правди вистояли проти зухвалої правди сили». А Валерій Шевчук характеризує їх на сторінках присвяченої О. Заливазі книжки «бджолами, які збирали свій мед по різних луках, садах, квітах, а вуликами були не лише Київ та Львів, а й інші українські міста».

Не пригадую, коли вперше почув про О. Заливаха — це могло бути і з передач «Радіо «Свобода», які проривалися крізь глушину й доносили інформацію про український спротив. Але вперше предметно розповів мені про нього Євген Сверстюк, коли довів упорядкування своєї книжки «Блудні сини України», котру оформлював саме О. Заливаха. Вони — і пан Опанас, і пан Євген — були чимось

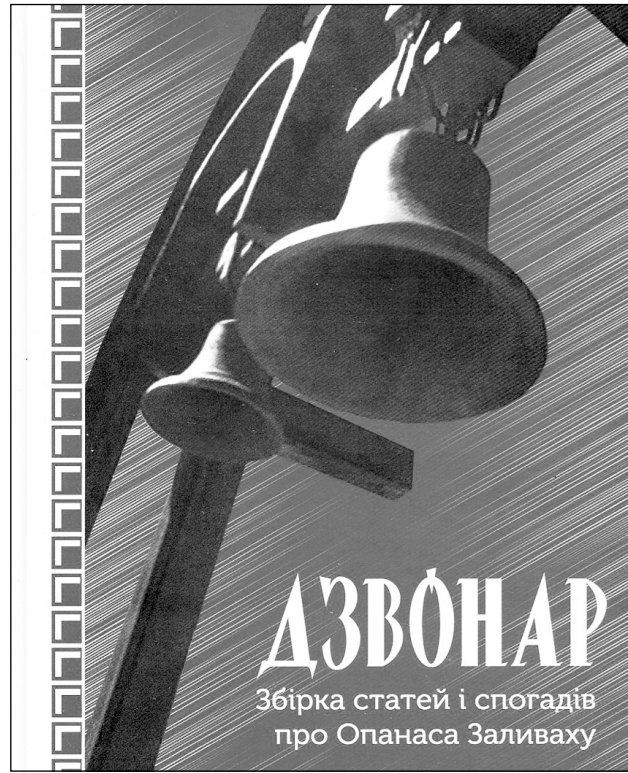
схожі. Їхні обличчя випромінювали упевнений і самодостатній спокій. Обоє навіть століяли, коли режим кидав їх у «малу зону» або забороняв їм займатися тим, до чого душа прагла, у «великій». І, мабуть, не випадково, ці двоє справжніх українців одержали Шевченківську премію одночасно, в 1995-му.

Книжка «Дзвонар» — це історія Людини і Митця, негаласливого і незламного Патріота, який через нетрі важкого буття в імперії зла зумів дійти до себе самого і до України. Тому ця книжка не лише про нього, а й про цілу епоху нової української історії, яку писала «щопта» обраних долею — тих, що зберегли честь цілій нації. Це не просто спогади, а портрет нонконформіста на тлі зломачушиного режиму. Це панорама культурно-мистецького життя загнаної, зламаної, поточеної, але непокороної України.

В інтерв'ю В. Овсієнку О. Заливаха без надригу оповідає про драму розкиданої родини — від Далекого Сходу до Москви, зокрема, про рідних братів, які розучилися ук-

раїнської мови, а один із них попросив не присилати українських книжок, «бо я їх прочитаю, потім іду на уроки, і в мене вириваються українські слова». Провівши майже тридцять років поза межами України, прагнучи возз'єднатися з нею в одному повітряному просторі, він не міг не реагувати на звуженість використання української мови в Україні, особливо в Києві, куди навідувався до своїх однодумців: «Хоча ось я в Києві сьогодні вже п'ятий день, але на вулицях лише разів десять почув українську мову. То мене здивувало — якась байдужість українства до самих себе. Знову повернулися, як кажуть, «на круги своя»: Україна під наглядом, вона у ворожому оточенні — є внутрішні її гнобителі, і є зовнішні».

Під час примусових «мандрів» неозорими просторами якось начальник вагонзаку вразив О. Заливаха словами про те, що він, мовляв, — освічена людина і має зрозуміти «істину»: «Ми вас заваєвали — що ви можете зробити етімі бумажечками?» І наш герой у властивому велетові

приємно вражений тим, що й у письменників є помилки — двадцять п'ять помилок на один роман! А я, невіглас, сварю себе за неокоривність у зворотках!». Або й таке: «Я, на жаль, застарий, щоб за Аллу Горську помститися. Хоча б двом москалям відрубати голови, адже нас б'ють, а «наші» лижуть руки вбивць... Цікавий час, Іванку: хто кого, бути чи не бути, за Шекспіром».

Ця книжка близька мені ще й тим, що на її сторінках — ціла плеяда славних імен, з якими поталанило спілкуватися, приятелювати, бути знайомим — і тоді, коли я був поза Києвом, і вже в Києві (майже про кожного треба буде написати). Окрім уже згаданих, це В'ячеслав Чорновіл, Михайлина Коцюбинська, Олена Антонів, Михайло Горинь, Алена Пашко, Микола Вінграновський, Зіновія Франко, Данило Шумук, Андрій Синявський, Ліна Костенко, Іван Драч, Юрій Бадзьо, Левко Лук'яненко, Людмила Семикіна, Олексій Зарецький, Маргарита Довгань, Юрій Андрухович, Микола Мушинка...

Згадую свої перші відвідини хати, в якій довгі роки мешкав О. Заливаха з родиною. Це було років чотири тому. Ми були вчотирьох: І. Русин, француз українського походження Жак Шевченко і я з дружиною.

Познайомилися з пані Дариною та їхньою донькою Яриною. А ще побачили чимало картин, і вже тоді обговорили ідею створення музею Опанаса Заливахи, переговорили з місцевою владою. На жаль, картинна галерея Заливахи у Франківську досі існує лише на рівні ідеї. Щось не схоже, аби нинішні тутешні чиновники «дивилися в майбутнє українськими очима» (О. Заливаха).

стилі подякував пігмеєві за відвертість і невинно сказав: «Вперше чую, що нас Росія завоювала». Та в заяві Голові Верховного суду УРСР місце іронії заступає звинувачувальний тон: «Працівники КГБ, що намагаються заставити людину зректися свого, зловживаючи владою, є кримінальні державні злочинці, гідні лави підсудних... Ви маємо порушити судову справу проти дійсних винуватців — шовіністів». Щоб їм було зрозуміліше, О. Заливаха посилається на Ломоносова, який називав людей, що втратили свою мову, «живими трупами».

Згадуючи курйозний для нашого часу випадок, пов'язаний із вилученням у нього віршем Тараса Шевченка «Доля», якому львівська «наукова» експертиза приліпила ярлик невідомого твору антирадянського і націоналістичного спрямування, О. Заливаха у квітні 1967-го відверто написав у згаданій заяві, що тут «про-

являються досить чітко довгі вуха й вовче рило великодержавного шовінізму». А своє справжнє ставлення до «великої російської культури» художник висловив у такому, як на мене, геніальному в своїй простоті реченні: «Шишкін ходив малювати свої ліси. Він брав із собою сокиру, вирубував, що на першому плані заважало йому».

Зі спогадів і листів, уміщених у рецензованому виданні, постає образ надзвичайно цікавої природної особистості, в постійних інтелектуальних пошуках, без натяку на гординю (хоча, певний, свою роль в українських подіях О. Заливаха добре усвідомлював); відважної з ворогом, терплячої і поступливої — з родиною і друзями. Ось пише він про журнал «Перець»: «Читав там статтю про І. Дзубу. Виходить, що цей журнал є одноразово й органом гумору, й органом органів». А тут — іронія з приводу пригодицького роману Смолича: «Був

МИНУВШИНА

Історія поневоленого повсякдення:

спогади депортованої

Олег КОЦАРЕВ

Невеличка книжечка Марії Музички «Спогади української каторжанки» (К. : Смолоскип) охоплює 1939-1946 роки, період далеко не найгірше висвітлений у вітчизняній мемуаристиці. Але тут подано водночас і далеко не найпоширеніший кут зору. Адже авторка не була ані зв'язковою УПА, не опинилася у сталінських таборах, не належала до творчої або науково-технічної інтелігенції. Марія Музичка — з виселених радянською владою із Західної України «неблагонадійних» людей («неблагонадійність» виявлялася в тому, що була дружиною священика і вела чимале господарство). А досвід депортованих залишається відносно мало обговореним у мемуарах.

Фокус оповіді «Спогадів української каторжанки» зосереджено на моментах побутових, організаційних, на суто особистісних і родинних переживаннях. Це віддаляє від масштабних історичних подій, зате дає чимало інформації тим, кому цікавий локально-повсякденний вимір, так само важливий для вивчення й розуміння великої Історії. Стосунки між людьми і способи комунікації під час першої радянської Галичини, сама процедура депортації, «пом'якшені» міжнаціональні взаємини в умовах заслання, репресивне ставлення місцевої влади і силових органів до переселенців (але значно людяніше, ніж, приміром, у ГУЛАГу), стратегії виживання, побут, кулінарія, листування з «материком» (була вислана до Казахстану), намагання повернутися до батьківщину чи вирватися за межі СРСР, важка праця, хвороби і медицина — це зовсім не повний перелік тем, висвітлених у книжці Марії Музички.

Окремо варто згадати тему віри. Авторка «Спогадів української каторжанки», очікувано релігійна людина, описує, серед іншого, свою стійкість і стійкість інших депортованих у сповідуваних християнстві, не надто толерованого в тодішньому публічному радянському просторі. Як і в інших питаннях протистояння з владою, Марія Музичка обрала стратегію м'якого тиску, що виявив себе доволі ефективним інструментом. Релігійні переживання авторки, часто пов'язані з бажанням возз'єднання з загубленою родиною (і це бажання пізніше здійснилося!) — чи не найдинамічніші й найбільш емоційні епізоди загалом стриманого та ділового тексту.

«Спогади української каторжанки» належать до корпусу мемуарів, що безпосередньо і переконливо передають дух своєї доби — драматичної середини двадцятого століття. Цьому сприяє і колоритна мова Марії Музички, і характерні фотоматеріали, вміщені наприкінці книжки. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk@meta.ua

ДО СЕЗОНУ

Накрило капелюшками

Урожай грибів — до ситного і вишуканого застілля

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Ну й дні пішли, особливо вихідні — кого не шукай, усі пішли чи поїхали по гриби. Неначе змовилися. Машин у лісі — ніби на проспекті. Мої подруги оперативно приєднались до грибного ноу-хау і просто з лісу надсилають мені фото грибів, у яких сумніваються, неначе я їх усі зобов'язана знати «в обличчя». Але, оскільки я народилася на Поліссі, можна сказати, просто посеред розкішних лісів і грибних посадок, то гриби для мене — родом із дитинства. На базарах переможці грибного полювання повиставляли нескромно великі кошики з грибами. Ціни невеликі, але і затрати відповідні. Та все ж кожному спраглому мисливцю на гриби їх вистачає, бо то повними кошиками хваляться, то цілі альбоми «Я і гриби» з фото в мережах створюють, то діляться порадами, що з цим усім добром робити. І добре, що це добро цьогоріч вродило! Не щороку ми можемо похвалитися таким урожаєм!

Грибна доріжка

Грибники зі стажем знають найпотаємніші грибні місця. Втім ті, в кого стаж іще попереду, також не обділені нічим у цікавому грибному полюванні, бо побути на природі зайву годину — це добра інвестиція у власне здоров'я. Головне — не шукати грибів поблизу трас, бо вони, як губки, вбирають у себе дорожній пил і смог, не брати грибів, яких «не бачили в очі» (консультуйтеся — он уже скільки лайфхаків сучасна техніка пропонує), не забридати, звідки сумніваєтеся, чи знайдете дорогу назад (знову ж таки — навігатори в допомогу). І особливий пункт: не виривайте грибочок із корінням, бо наші нападники можуть і не знати, що це за диво таке росло в лісі колись.

Про користь грибів говорять мало, і нескладно здогадатися, чому. Бо гриби — це справжній делікатес, святкова страва, їхній смак — простий і вишуканий водночас, словом, вони більше, ніж просто їжа. А хто в такому випадку буде з'ясовувати користь чи шкоду, коли йдеться про кулінарне свято? Втім — це цінний природний білок, який з усіх рослинних білків найбільше подібний до м'яса, тому гриби називають лісовим м'ясом. Завдяки вмісту великої кількості різних мікроелементів гриби можна прирівняти до фруктів, їхній вуглеводний склад не поступається овочам. А ще гриби на 90% складаються з води і практично не містять жирів. Отож маємо справу з кулінарним феноменом: користі багато, калорій мало, насичення максимальне.

Цікаво, що в грибах виявлені аж 18 із 20 амінокислот, які є будівельним матеріалом для клітин організму. З вітамінами і мікроелементами у них також усе в порядку, а ще вони містять багато потрібних організму антиоксидантів.

Із мінусів: гриби погано перетравлюються через великий вміст у них хітину, який перешкоджає організму дуже важко. До того ж гриби уповільнюють виділення шлункового соку, внаслідок чого може погіршуватися не тільки перетравлювання самих грибів, а й іншої їжі, з'їденої разом із ними. Тому гриби вважаються важкою їжею, і навіть здоровим людям не рекомендується їсти їх часто й у великих кількостях.

Оскільки плюси грибів значно переважають їхні мінуси, пора переходити від теоретичної частини до практичної. З грибами можна «практикувати» нескінченно довго — сушити їх, заморозувати, маринувати, запікати, готувати з ними ікру, паштети, пекти пироги, варити вареники, готувати підливи, салати і ще багато чого аж до варення.

Грибна ікра.

Суп королівський

Скуштувала у маминої приятельки і тепер переконана, що і королі їдять супи. Здавалося б, просто суп, а ви приготуйте саме такий, і будь-хто з ваших гостей на деякий час відчує себе королем чи королевою.

Потрібно 500 г свіжих білих грибів, по 200 мл білого сухого вина і вершків, склянка молока, 2 зубчики часнику, пучок кропу, цибулина, 3 столові ложки оливкової олії, склянка води, сухарики і спеції — сіль, перець, мускатний горіх за смаком.

Цибулю нарізати півкільцями, часник — пластинками. Обсмажити їх в оливковій олії до золотистого кольору. Гриби нарізати великими шматками, додати до обсмаженої цибулі, виспати всі спеції і перемішати.

Влити вино. Як закипить, додати воду і варити 10-15. Потім влити в суп молоко і вершки, довести до кипіння і вимкнути вогонь. Приправити подрібненим кропом. Подавати з грінками чи сухариками.

Кому нема часу гратися з грибами, але душа прагне чогось особливого — запечіть гриби під снігом, а точніше — під сиром. Втім на вигляд і сніг, і сир подібні, проте сир значно смачніший.

Знову на 500 г свіжих грибів («вписуються» будь-які, але білі, звісно, поза конкуренцією) — півсклянки сметани, 20 г вершкового масла, столова ложка борошна, 30 г твердого сиру, зелень і спеції — за смаком.

Гриби почистити, помити, порізати на шматочки і проварити 5 хвилин. Дати воді стекти, а потім обсмажити їх на вершковому маслі. Додати сюди борошна і перемішати, потім покласти сметану, довести до кипіння.

Перекласти гриби у форму, змащену маслом, посипати тертим сиром і запекти (сир повинен розплавитися, приблизно 10 хвилин). При подачі на стіл посипати подрібненою зеленню.

І обов'язково восени приготуйте **різото з білими грибами** —

ніжна, ароматна, барвиста страва буде одним з тих чинників, за що варто любити осінь.

На 200 г грибів потрібно буде 300 г рису (ідеально арборіо, але підійде й інший), 700 г овочевого бульйону чи води, 40 г вершкового масла, 100 г білого сухого вина, 5 столових ложок оливкової олії, цибулина, 50 г сиру пармезан, спеції за смаком.

Гриби почистити, помити, нарізати великими шматками і обсмажити на оливковій олії разом із подрібненою цибулею до золотистого кольору.

Влити вино і випарувати до зникнення винного запаху. Додати попередньо промитий рис. Обсмажувати, поки не випарується вся волога, потім додати спеції і бульйон чи воду і варити до м'якості рису, помішуючи. Подавати з тертим пармезаном і листочками базиліку.

Гриби маринувати — часу не марнувати

А тепер — про грибні запаси. Грибний запах узимку має справді терапевтичний ефект — будь-яку депресію як рукою зніме і нагадає про багрянний осінній ліс і про те, що цей ліс поки спить, але навесні знову зазеленіє і поч-

На Прикарпатті можна зустріти 1,5-кілограмового велета. Фото з «Фейсбука».

не вабити до себе красою і смаколикама.

Мариновані гриби, а особливо білі гриби, для мене — баночка-рятувальниця, коли взимку несподівано «матеріалізуються» гості. З цими грибами можна без зусиль і витрачання часу організувати смачне і гостинне частвування. Рецепт нескладний, за ним смачно вдаються не лише білі гриби, а й підосичники, підберезовики, опеньки та інші.

Потрібно 2 кг білих грибів, 3 столові ложки цукру, 2 столові ложки солі, 4 гвоздички, 12 столових ложок оцту, кілька горошин чорного перцю і 2 лаврових листа.

Гриби очистити, ріжемо, якщо великі, миємо і трічі по 15 хвилин відварюємо у підсоленій воді. Потім промиваємо їх під струменем холодної води.

Готуємо маринад. На вказану кількість спецій беремо 1,5 л води, нехай усе закипить. Додаємо гриби і варимо їх у маринаді ще 20 хвилин. Зрештою розкладаємо в стерилізовані банки і закручуємо. Залишилося вкватити їх у ковдру і так залишити до повного охолодження.

Мені сподобався авторський випробуваний рецепт **грибного паштету** Тетяни Войтюк із Луцька, хочу обов'язково спробувати. За ним, потрібно кілограм перцю та кілограм помідорів перемолоти та поставити варити на маленькому вогні 20-25 хвилин, залежить від вашої порції. Тоді кілограм цибулі та кілограм моркви посмажити на 500 мл олії й

перемолоти (блендером, комбайном). Може бути й більше моркви та цибулі, тим смачніше. Тоді додаємо в каструлю до маси і 5 хвилин варимо попередньо зварені, промиті й перемелені 2 кг грибів (у пані Тетяни асорті: білі, бабки, маслоки). Додаєте сіль за смаком, перець чорний і чайну ложку гострого, оцет — 50 мл. Варити на малесенькому вогні і помішувати приблизно 40-45 хвилин. Тоді накладаємо в простерилізовані банки паштет і стерилізуємо його 20 хвилин, закручуємо.

Сподіваюся, скоро так само повалять опеньки, а з ними вдається розкішна **грибна ікра**. Хоча з білими вона ще розкішніша, тому — або обирати, або готувати і ту, і ту. Обирати краще другий варіант, а рецепт для всіх універсальний.

На 2,5 кг грибів потрібно по дві середні цибулини і морквини, склянка олії, 12 горошин перцю, 5 лаврових листочків, 70 г томатної пасту, 5 зубців часнику і сіль за смаком.

Гриби почистити і відварити 10 хвилин. На олії підсмажити подрібнені моркву та цибулю. Усе перемолоти (комбайном, на м'ясорубці чи блендером), додати олію, спеції і томатну пасту (розвести її перед цим зі 100 мл води), сіль. Поставити на повільний вогонь на 40 хвилин. Наприкінці додати подрібнений часник, потримати на вогні ще 10 хвилин, розкласти в стерилізовані банки, закрутити і вкватити ковдрою до охолодження.

Смачного! ■

ЕКЗОТИЧНО

Епатажне варення

Погодьтеся, інколи дуже хочеться когось епатувати, не виходячи з кухні. Зробіть це за посередництва варення з... грибів. Добре, що не з мухоморів, бо то навіть для епатування було б занадто.

Наше варення буде з лисичок. Кажуть, що його полюбують шведи та іспанці, де варення із грибів додають до десертів. Воно на смак трішки гірчить, але саме в цьому — його незвичайність і родзинка.

На 1,5 кг лисичок потрібно 400 г цукру, маленька паличка кориці, півстручка ванілі, яблуко і сік половини лимона.

Гриби помити, дати стекти воді, розмішати їх із цукром, ваніллю і корицею і залишити на ніч. Вранці долити склянку води і варити на повільному вогні годину. Додати очищене і подрібнене яблуко і варити все разом ще пів-

години. Якщо лисички досі тверді — проваріть довше. Потім перемістіть гриби у друшляк, а як стечуть — у блендер чи міксер. Їх треба подрібнити до консистенції мармеладу. А далі — звична схема: у стерилізовані банки, закрутити і вкватити. Подавайте до десертів чи сирів — буде оригінально і креативно.

А що, гриби — вони такі: надихають на приємні лісові прогулянки і смачний кулінарний креатив.

Гарій Єгізаров
головний тренер жіночої збірної України з волейболу

«Особливо мене непокоїть атака. Не вистачає агресивності. З тими суперниками, з якими ми гратимемо на чемпіонаті Європи, без агресивної атаки нема що робити».

Григорій ХАТА

■ ГАНДБОЛ

З автобуса — в бій

Найсильніша команда вітчизняної жіночої суперліги швидко вилетіла з Кубка ЄГФ

На відміну від гандбольного «Мотора» — найсильнішої чоловічої команди країни — євробкубковий старт чемпіона жіночої суперліги видався невдалим.

І хоча «Галичанка» з різницею в чотири м'ячі виграла у голландського «Морренгоф Янсен Далфсен» домашній поєдинок першого кваліфікаційного раунду Кубка ЄГФ, до наступного етапу змагань пройшли саме опонентки львівського клубу, оскільки в матчі-відповіді з достатнім запасом змогли перекрити фору, з якою до Голландії прибули підопічні Тетяни Штефан. Попри не найсильніший статус свого суперника лідер вітчизняного жіночого гандболу не зміг на рівних протистояти представнику маленького містечка Далфсен.

Уже після першого поєдинку проти голландок, у якому вітчизняних гандболісток спіткав короткочасний провал у другому таймі, головний тренер «Галичанки» вказувала на недостатній міжнародний досвід своїх підопічних. Що говорити, якщо новий сезон переможець останніх розіграшів національної першості розпочав без кількох старих лідерів — воротаря Єлизавети Гілязетдінової та капітана Лесі Смолінг.

Власне, в літнє міжсезоння склад «Галичанки»

суттєво оновився, проте серйозної ігрової практики не отримав. Єдиним офіційним поєдинком перед виходом на євроарену для львівського клубу став матч за Суперкубок України, в якому підопічні Штефан легко «розібралися» з бронзовим призером попереднього ЧУ — херсонською «Дніпрянокою» — 34:23.

На перший погляд, успішно завершився для львівських гандболісток і їхній перший матч проти «Морренгоф Янсен» — 26:22, однак, як виявилось згодом, чотирьох м'ячів для загального успіху виявилось занадто мало. Хоча ще після першого тайму матчу-відповіді в Далфсені ситуація складалася на користь українського клубу, котрий програвав «дозволені» три м'ячі.

Утім прес, під який потрапили гості в заключні хвилини повторного поєдинку, не залишив від сподівань «Галичанки» на продовження турнірної боротьби ані сліду.

Той факт, що наставниця господарського колективу Монік Тейстер-

Голландські гандболістки не пустили «Галичанку» до другого кваліфікаційного раунду Кубка ЄГФ-2017/2018.
Фото УНІАН.

ман не взяла впровадження поєдинку жодного таймауту, яскраво свідчить про те, що її підопічні від самого початку протисто-

яння перебували на хвилі успіху. Чого не скажеш про їхніх опоненток, які відверто провалили другий тайм гостьового поє-

динку, котрий завершився з розгромним рахунком — 20:30 — на користь голландського клубу.
Не виключено, що

однією з причин невдалого виступу «Галичанки» став відверто важкий переїзд гандболісток зі Львова до Далфсена. Дорогу в майже 1500 км дівчатам довелося долати на клубному автобусі, що, без сумніву, не могло не відбитися на їхніх ігрових кондиціях. І хоча тренерський штаб «Галичанки» зробив усе можливе, аби затяжний марш-кидок їхньої команди перетворити на цікавий екскурсійний тур — із зупинками в Дрездені та Амстердамі, як видно, для підсумкового успіху колективу їхніх старань виявилось замало.

Тим часом на внутрішній арені конкуренти львівського клубу зіграли стартові матчі суперліги. Дебютний поєдинок «Галичанки» в ЧУ-2017/2018 — проти «Дніпрянки» — перенесли через її виступ у Кубку ЄГФ. Натомість вітчизняні шанувальники гандболу на власні очі побачили оновлений віце-чемпіонський колектив з Ужгорода, котрий зі скрипом здолав останню команду попереднього розіграшу — миколаївський «Реал» — 25:23. А от столичний «Спартак», який улітку також пережив чергову реновацію, у своєму стартовому поєдинку суперліги виглядав дещо переконливіше, упевнено здолавши тернопільський «Економуніверситет» — 33:25. ■

■ ВОЛЕЙБОЛ

«Ніхто номер не відбуває»

У стартовому поєдинку чемпіонату Європи збірна України поміряться силами з російськими волейболістками

Григорій ХАТА

Після зміни стернового біля керма Федерації волейболу України у цьому господарстві почали приділяти значно більше уваги національним збірним. І хоча ні чоловічій, ні жіночій командам не вдалося влітку успішно подолати відбірковий етап кваліфікації на майбутній чемпіонат світу, перемоги обох колективів у Євролізі можна вважати новим етапом у їхній історії.

Розжився у клубне міжсезоння вітчизняний волейбол іще одним трофейним здобутком, коли на літній Універсіаді-2017, здолавши в «малому фіналі» господарську збірну Тайбею, українські студентки, котрих очолював наставник «Хіміка» Андрій Романович, здобули «бронзу».

На чемпіонат Європи-2017, який 22 вересня стартує в Грузії та Азербайджані, жіночу збірну повіз давній її керманіч Гарій Єгізаров. До фінального етапу ЧС наша жіноча команда пробилася вперше з 2011 року, коли восени минулого року в напруженому «стиковому» протистоянні здолала за сумою двох матчів збірну Іспанії.

У груповому раунді фінальної частини Євро нашим дівчатам випали доволі серйозні суперники — команди Росії, Туреччини та Болгарії. Вирушаючи до

Баку — а саме там «синьо-жовті» гратимуть поєдинки у своєму «квартеті», наставник вітчизняної збірної заявив, що разом з підопічними прагнутимуть вийти з групи. Наскільки реальним буде реалізація цього завдання, можна спрогнозувати, кинувши погляд на останній контрольний поєдинок наших дівчат, у якому вони з боєм, але програли майбутнім суперницям по квартету — туркеням — 2:3 (25:22, 22:25, 28:26, 24:26, 10:15). «Суперник переважив нас у швидкості», — пояснив Єгізаров.

Однією з проблем, яку доведеться вирішувати досвідченому тренеру на його третьому за ліком чемпіонаті Європи, буде відсутність у складі травмованої діагональної Лесі Рихлюк. Вочевидь, у цьому контексті ставку буде зроблено на лідера «Хіміка» Анастасію Чернуху. От тільки питання — чи вистачить сил волейболістці, за плечима котрої кваліфікація на «мундіаль», Євроліга, Універсіада, аби повести за собою всю команду на ЧС. Водночас роль лідера буде покладено на досвідчену догравальницю французького клубу «Канни» Надію Кодолу. «Хочеться гідно представити нашу країну на цьому турнірі, показати, що в Україні вмінуть грати на найвищому рівні. Не хочеться їхати на турнір у якості «туристів», — заявила Кодола.

Відзначимо, в остаточній заявці «си-

Легіонерка волейбольної збірної України з «Каннів» — Надія Кодола.
Фото з сайту ФВУ.

ньо-жовтих» на континентальній арені, яка складається з 14 волейболісток, лише Чернуха має українське «коріння». Решта збірниць — представниці іноземних клубів. По суті, від того, наскільки швидко дівчата знайдуть на майданчику спільну мову, й залежатиме результат «синьо-жовтих» у Баку. По ходу ж підготовчого збору блокуюча турецького «Нілуферу» та національної збірної Ірина Трушкіна так описувала ситуацію всередині колективу: «Є чимало недоліків, пов'язаних з обробкою м'яча, доводкою його партнеру. На блоці ще не відчуваємо плече один одного — не можемо ще чітко визначити, який м'яч пасується нападнику по інший бік сітки. Важливий момент — граємо ми з бажанням, ніхто номер не відбуває. Прос-

то більше треба попрацювати над дрібницями».

Свій перший поєдинок на ЧС підопічні Єгізарова зіграють 22 вересня проти збірної Росії. Наступного дня матчі із болгарками. Заключний же поєдинок у групі наші волейболістки зіграють 25 вересня з туркенями, де матимуть нагоду реваншуватися за попередню поразку. ■

■ ХРОНІКА

Футбол

Тренерський штаб Андрія Шевченка в національній команді України поповнився колишнім футболістом «синьо-жовтих» Андрієм Вороніним, котрий займатиметься в збірній селекційною роботою. ■

■ НАГОРОДИ

У погоні за «Оскаром»

Фільм Анджеліни Джолі висунуто на здобуття престижної премії від Камбоджі

Аліса КВАЧ

Після гучного та несподіваного розлучення голлівудської парочки Бреда Пітта та Анджеліни Джолі про останню практично не було інформації, пов'язаної з кінематографом. Більше уваги таблоїди приділяли дітям актриси, її стосункам із колишнім чоловіком та боротьбі з анонцією, участі в гуманітарних місіях. Утім Анджеліна не сиділа склавши руки, а з головою поринула у Камбоджі у зйомки фільму «Спочатку вони вбили мого батька», присвяченого американській письменниці та правозахисниці Лунг Анг і її спогадам про режим так званих червоних кхмерів. Причому Джолі в цьому випадку виступала в ролі не актриси, а режисера фільму, а в фільмі знявся її старший син, уродженець Камбоджі, 15-річний Меддокс.

Прем'єра фільму відбулася 18 лютого в Камбоджі, і стрічка отримала високу оцінку кінокритиків. Настільки високу, що країна прийняла рішення висунути її на здобуття премії Американської кіноакадемії «Оскар» у номінації «найкращий фільм іноземною мовою». Для Анджеліни Джолі це може стати третім «Оскаром» — перший вона отримала у 2000 році як краща актриса другого плану за фільм «Переване життя», а другий — у 2014-му за свою гуманітарну діяльність.

До речі, із Лунг Анг Анджеліна Джолі познайомилася у 2002-му, під час першої своєї гуманітарної місії до Камбоджі. Цією країною актриса зацікавилася після того, як побувала тут на натурних зйомках фільму «Лара Крофт — розкрадачка гробниць» і ближче познайомилася з життям простих людей. Побачене, особливо становище дітей та біженців, настільки вразило її, що Анджеліна пожертвувала мільйон доларів Комісії у справах біженців ООН, а пізніше заснувала благодійний фонд, який на честь сина назвала Maddox Jolie-Pitt Foundation. За таку

Анджеліна Джолі.

підтримку у 2005 році король Камбоджі офіційно надав актрисі громадянство країни, а камбоджійці на честь Анджеліни назвали храм, де свого часу знімалися сцени із «Лари Крофт».

Отже, чекаймо лютого наступного року та офіційної церемонії вручення «Оскарів». Нагадаємо, що від України у номінації «найкращий фільм іноземною мовою» на «Оскар» висунуто фільм Валентина Васяновича «Рівень чорного». Також у цій номінації від Литви буде фільм «Іні» із Ванессою Параді про нашу війну на Донбасі. ■

Ната НЕТУДИХАТА

У кожного з нас є якесь хобі. Хто машинки колекціонує, хто марки. А от закохана пара американців, Ріан та Гепард Платт, вирішили колекціонувати весільні фото. І не будь-чий, а власні — молодята мандрують світом, у кожному місті організовуючи шлюбні церемонії та даючи одне одному обітницю кохання: «доки смерть не розлучить нас».

Такі церемонії уже відбулися в Парижі, в Римі, в Шотландії, в Празі, на Мальдівах та Філіппінах. Загалом, пара за два роки відвідала більше 30 країн на всіх континентах і відгуляла сотню шлюбних церемоній. Ювілейна, сота, церемонія відбулася 4 лип-

■ ОТАКОІ!

Сто і одне весілля

Пара закоханих мандрує світом і одружується в кожному місті

ня, на День незалежності Америки, у Вашингтоні. І зупиняться закохані не збираються.

Цікаво, що Гепард за спеціальністю — фотограф. І, судячи з усього — непоганий, якщо може собі дозволити стільки разів відгуляти весілля. Тут одне відгуляєш — і на

кілька років опиняєшся у боргах. Утім пара витрачає гроші практично лише на мандри: весільна сукня у нареченої завжди одна, так само, як і костюм нареченого, та й самі весілля проходять безкоштовно в громадських місцях. Зате яка романтика! ■

■ ПОГОДА

21 вересня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, невеликий дощ, місцями грози. Вітер південно-східний, 7-12 м/с. Температура вночі +12...+14, удень +26...+28.

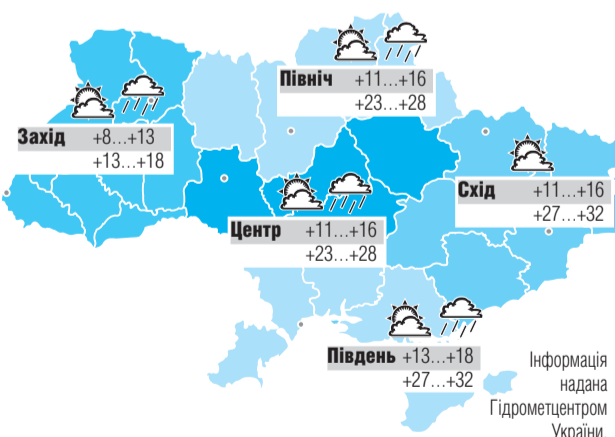
Миргород: без опадів. Уночі +14...+16, удень +29...+31.

Вінниця: короткочасний дощ. Уночі +12...+14, удень +23...+25.

Одеса: місцями короткочасний дощ. Уночі +15...+17, удень +27...+29.

19 вересня температура води в **Чорному та Азовському морях** становила 19-23 градуси, у **Дніпрі** біля Кисва — 17.

Курорти Карпат: хмарно, сильний дощ. **Трускавець:** уночі +9...+11, удень +13...+15. **Моршин:** уночі +8...+10, удень +13...+15.

Передплатні індекси: 60970, 1555

Наша адреса:
03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон для довідок:
т./ф.: (044) 454-84-92
Рекламне бюро:
т./ф.: (044) 454-88-86,
reklama@umoloda.kiev.ua
Відділ реалізації:
т./ф.: (044) 454-84-41,
sale@umoloda.kiev.ua

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kiev.ua>

Відділи:

новин — 454-85-76, novyny@umoloda.kiev.ua;
права — leonov@umoloda.kiev.ua, 454-88-36;
міжнародної політики — svit@umoloda.kiev.ua, 454-88-25;
економіки — eko1@umoloda.kiev.ua, 454-86-39;
медицини — novynu4@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;
культури — culture@umoloda.kiev.ua, 454-87-96;
соціальних проблем — socium@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;
спорту — sport@umoloda.kiev.ua, 454-87-93

Україна молода

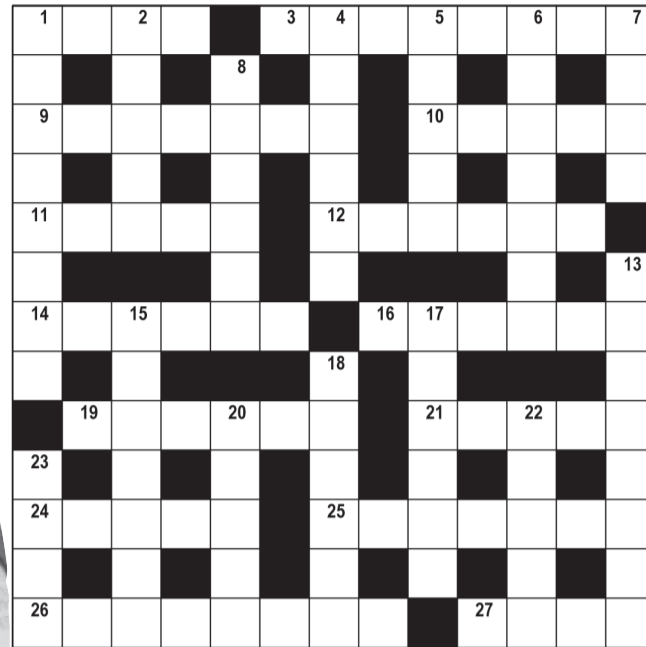
Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Наша марка», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах:

«Преса України» — у Києві
Зам. 3009113
«Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 653
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», тел.: 454-87-71
Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю — суботу (спільний номер)
Тираж 86734

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №113

По горизонталі:

1. Американський актор, що зіграв Індіану Джонса в однойменній серії фільмів. **3.** «Священний ліс» американського кінематографа, який називають «Фабрикою мрій». **9.** Литовська назва річки Двіна. **10.** Італійське місто, в якому зберігається плащаниця з гробу Ісуса Христа. **11.** Домашній птах, якого зазвичай запікають на американський День подяки. **12.** Континент, який на олімпійській емблемі символізує чорне кільце. **14.** Невеликий готель для автомобілістів, вхід у номери якого здійснюється з вулиці Вірменії. **20.** «Не знайте, дівчата, не питайте свою долю. Само ... знає, кого любить» (Тарас Шевченко). **24.** Шматок полотна, яким обгортають ноги замість шкарпеток. **25.** Слово, тотожне чи близьке за значенням, але різне за звучанням. **26.** Столиця Індонезії. **27.** Покідна сурма.

По вертикалі:

1. Священна гора в Японії. **2.** Частина боксерського поєдинку. **4.** «Наш ... Гамалія, ... завзятий. Зібрав хлопців, та й поїхав по морю гуляти» (Тарас Шевченко). **5.** Один із визначних реформаторів католицької церкви. **6.** Полтавський фут-

больний клуб. **7.** «Обізвалась жовта ... гарбузова господиня» (народна пісня). **8.** Найглибше прісноводне озеро на землі. **13.** Турецький султан, чоловік Роксолани. **15.** Острів у Карибському морі, де була одна з найбільших піратських баз. **17.** Алкогольний напій, виготовлений з екстракту гіркої полину. **18.** Парламент Ізраїлю. **20.** Ім'я відомої в минулому фотомодели, володарки титулу «Міс Україна-95», а нині — голови Міжнародного фонду культурного співробітництва. **22.** Тваринницька ферма на заході США. **23.** Герой культового американського серіалу, «Агент 007». ■

Кросворд №112 від 19 вересня

■ ПРИКОЛИ

— Ти чого такий сумний?
— Заходжу вчора в метро, дивлюся — сидить красива дівчина. Я їй посміхнувся.
— А вона?
— Встала й поступилася мені місцем.

Фраза лікаря «До весілля заживе» сильно здивувала 80-річну бабцю, але запалила блиск в її очах!

— Чому ти так хвилюєшся?
— Дружина пішла без парасольки, а на вулиці дощ!
— Не турбуйся, вона сховається в якомусь магазині.
— От цього я й боюся.

Із безплатної медицини в нас за-

лишився тільки тост «за здоров'я».

— Любий, коли ми одружимося, я ділитиму з тобою всі тривоги й турботи.
— Але в мене немає ніяких турбот і тривоги.
— Я ж сказала: «Коли ми одружимося».

Сперечаються ксьондз, піп і рабин, коли починається життя.
— У момент зачаття, — говорить ксьондз.
— У момент народження, — каже піп.
— Ні, — каже рабин — життя починається тільки тоді, коли дружина бере із собою дітей і їде на дачу.